

**T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BAĞLANMA
STİLLERİ İLE KARAR VERME STİLLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Erdoğan YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji

Enstitü Bilim Dalı : Genel Psikoloji

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Muhammet ÖZTABAK

Eylül - 2015

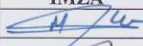
T.C.
NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BAĞLANMA
STİLLERİ İLE KARAR VERME STİLLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Erdoğan YILMAZ

Enstitü Anabilim Dalı : Psikoloji
Enstitü Bilim Dalı : Genel Psikoloji

“Bu tez 08/09/ 2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği / Oyçokluğu
ile kabul edilmiştir.”

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
Yrd. Doç. Dr. Muhammet ÖZTABAK	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. Nurgül YAVUZER	Basarılı	
Yrd. Doç. Dr. Barış BAŞARAN	Basarılı	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Erdoğan YILMAZ

24.08.2015

ÖNSÖZ

Bağlanma stiline birey hayatında çok önemli bir yere sahip olduğu bilinmektedir. Yapılan araştırmalar bağlanma stilini etkileyen pek çok etkenin olduğunu göstermektedir. Bağlanma stilinde olduğu gibi karar verme stiline de kişi hayatında çok önemli bir yere sahip olduğu yapılan araştırmalarla ortaya çıkmıştır. Literatür incelendiğinde bağlanma stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkiden söz eden çalışmalara rastlanmamıştır. Bu nedenle “Bağlanma stilleri ile karar verme stilleri arasında bir ilişki var mıdır?” sorusu ortaya çıkmıştır.

Bu araştırmada ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri ile karar verme stilleri çeşitli değişkenlere göre ele alınmış ve çıkan sonuçlara göre önerilerde bulunulmuştur.

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden danışmanım Yrd. Doç. Dr. Muhammet ÖZTABAK’a değerli katkı ve emekleri için içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Araştırma sırasında benden desteğini hiç esirgemeyen her zaman yardımına koşan sevgili eşim Sema YILMAZ’ a da sonsuz teşekkür ederim.

Erdoğan YILMAZ

06.08.2015

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	i
KISALTMALAR.....	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi

GİRİŞ.....	1

BÖLÜM 1: KONU İLE İLGİLİ LİTERATÜR.....	6

1.1. Bağlanma.....	6
1.1.1. Bağlanma Kavramı	6
1.1.2. Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma.....	7
1.1.3. Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma Bozuklukları.....	8
1.1.4. Ergenlik Döneminde Bağlanma.....	9
1.1.5. Yetişkinlikte Bağlanma	10
1.1.6. Bağlanma Stilleri	11
1.1.6.1. Güvenli Bağlanma Stili	12
1.1.6.2. Saplantılı Bağlanma Stili	12
1.1.6.3. Korkulu Bağlanma Stili	14
1.1.6.4. Kayıtsız Bağlanma Stili	14
1.2. Karar Verme	15
1.2.1. Karar Verme Kavramı	15
1.2.2. Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramı	17
1.2.3. Fayda Kuramı	17
1.2.4. Çatışma Kuramı	18
1.2.5. Bilişsel Güdü Kuramı	18
1.2.6. Karar Vermeyi Etkileyen Faktörler	19
1.2.6.1. Aile.....	19
1.2.6.2. Akran Baskısı.....	20
1.2.6.3. Bellek Sınırları.....	21
1.2.6.4. Bilgi Eksikliği	23
1.2.6.5. Düzenleme (Ölçme) Eksikliği.....	23
1.2.6.6. Sezgiler ve Önyargılar	23
1.2.6.7. Kodlama Süreçleri.....	24
1.2.6.8. Duygular.....	25
1.2.6.9. Stres.....	26
1.2.7. Karar Teorileri	27
1.2.7.1. Betimsel Karar Teorileri	27
1.2.7.1.1. Olasılık Teorisi	27
1.2.7.1.2. Pişmanlık Teorisi.....	27
1.2.7.1.3. Sosyal Karar Teorisi	27
1.2.7.1.4. Sağlık İnanç Modeli.....	28
1.2.7.2. Normatif, Rasyonel Karar Teorisi.....	28
1.2.7.2.1. Beklenen Kazanç Teorisi.....	28
1.2.7.3. Rasyonel ve Betimsel Karar Teorileri.....	28
1.2.7.3.1. Çatışma Teorisi.....	28
1.2.7.3.2. Kısıtlamalar Modeli	29
1.2.7.4. Gelişimsel Karar Teorisi	30
1.2.7.4.1. Öz Düzenleme Modeli	30

1.3. İlgili Araştırmalar	31
1.3.1. Bağlanma Stili İle İlgili Araştırmalar	31
1.3.2. Karar Verme Stili İle İlgili Araştırmalar	33
BÖLÜM 2: YÖNTEM	35
2.1. Araştırmanın Modeli	35
2.2. Evren Ve Örneklem.....	35
2.3. Veri Toplanması Araçları.....	35
2.3.1. Kişisel bilgi formu	36
2.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi	36
2.3.2. Melbourne Karar Verme Ölçeği	36
2.4. Verilerin Toplanması.....	38
2.5. Verilerin Analizi.....	38
BÖLÜM 3: BULGULAR.....	39
3.1. Demografik Değişkenlere Ait Bulgular	39
3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stillerine Ait Bulgular	45
3.3. Ortaokul Öğrencilerinin Karar Verme Stillerine Ait Bulgular.....	46
3.4. Ortaokul Öğrencilerinin Demografik Özellikleri İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.	47
3.5. Ortaokul Öğrencilerinin Demografik Özellikleri İle Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.	53
3.6. Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri İle Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular	58
YORUM VE TARTIŞMA	61
SONUÇ VE ÖNERİLER	65
KAYNAKÇA	69
EKLER	73
EK 1: Kişisel Bilgi Formu.....	73
EK 2: İlişki Ölçeği	74
EK 3: Karar Verme Ölçeği I-II.....	75
ÖZGEÇMİŞ	76

KISALTMALAR

A.G.E. : Adı geçen eser

S. : Sayfa

SS. : Sayfalar

VB. : ve benzeri

VD. : ve devamı

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Cinsiyet Değişkeni Sonuçları.....	39
Tablo 2: Doğum Yılı Değişkeni Sonuçları.....	39
Tablo 3: Sınıf Değişkeni Sonuçları	40
Tablo 4: Kardeş Sayısı Değişkeni Verileri.....	40
Tablo 5: Annenin Eğitim Durumu.....	41
Tablo 6: Babanın Eğitim Durumu	41
Tablo 7: Doğum Sırası	42
Tablo 8: Ebeveyn Medeni Durum	42
Tablo 9: Ailenin Ekonomik Durumu.....	43
Tablo 10: Anne Durumu (Öz / Üvey)	43
11: Anne Durumu (Sağ/Ölü).....	44
Tablo 12: Baba Durumu (Öz / Üvey)	44
Tablo 13: Baba Durumu (Sağ / Ölü)	44
Tablo 14: Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stillerine Ait Bulguların Karşılaştırılması..	45
Tablo 15: Ortaokul Öğrencilerinin Karar Verme Stillerine Ait Bulguların Karşılaştırılması	46
Tablo 16: Cinsiyete Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi	47
Tablo 17: Kardeş Sayısına Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi	48
Tablo 18: Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi	49
Tablo 19: Annenizin Eğitim Durumuna Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi	50
Tablo 20: Babanızın Eğitim Durumuna Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi.....	51
Tablo 21: Cinsiyete Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi	53
Tablo 22: Kardeş Sayısına Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi	54
Tablo 23: Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi.....	55
Tablo 24: Annenizin Eğitim Durumuna Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi.....	56
Tablo 25: Babanızın Eğitim Durumuna Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi.....	57

ÖZET

Niğantaşı Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tezin Yazarı: Erdoğan YILMAZ **Danışman:** Yrd. Doç. Dr. Muhammet ÖZTABAK

Kabul Tarihi: 06.08.2015 **Sayfa Sayısı:** 8 (ön kısım) + 72 (tez)+4(ekler)

Anabilim Dalı: Psikoloji

Bilim Dalı: Genel Psikoloji

Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma 2014-2015 eğitim öğretim yılında İstanbul ilinin Sultanbeyli ilçesinde Aydos Ortaokulu ve Ümraniye ilçesinde Nihat Sami Banarlı Ortaokulunda öğrenime devam etmekte olan ve araştırmaya katılmaya gönüllü olan öğrenciler üzerinde yapılmıştır. Araştırmaya söz konusu okullardan toplam 328 adet gönüllü öğrenci katılmıştır. Araştırmada karar verme ve bağlanma stillerinin bazı değişkenlerden (cinsiyet, anne baba ekonomik ve eğitim durumu, kardeş sayısı vb) etkilenip etkilenmediği de sorgulanmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular aşağıda özetlenmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri genel olarak değerlendirildiğinde 8. Sınıf öğrencilerinin güvenli bağlanma puanları, 7. Sınıf öğrencilerinin korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanma puanları, 5 sınıf öğrencilerinde ise saplantılı bağlanma puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Ortaokul öğrencilerinin karar verme stilleri ile ilgili bulgulara bakıldığında 5. Sınıf öğrencilerinde mantıklı karar verme ve kararsız kalma puanlarının, 6. Sınıflarda ise erteleyici ve boyun eğici karar verme puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Saplantılı bağlanma karar verme stili alt boyutları karşılaştırıldığında saplantılı bağlanma ile mantıklı karar verme ve boyun eğici karar verme arasında anlamlılık bulunmuştur. Saplantılı bağlanma düzeyi arttıkça mantıklı karar vermenin ve boyun eğici karar vermenin arttığı bulunmuştur. Korkulu bağlanma düzeyi arttıkça boyun eğici karar vermenin de arttığı, kayıtsız bağlanma arttıkça mantıklı karar vermenin de arttığı, kayıtsız bağlanma arttıkça erteleyici karar vermenin azaldığı, kayıtsız bağlanma arttıkça mantıklı karar verme de arttığı, kayıtsız bağlanma arttıkça erteleyici karar verme ise azaldığı bulgularına rastlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Karar verme stilleri, bağlanma stilleri, ortaokul öğrencileri, karar verme, bağlanma.

ABSTRACT

Niğantaşı University, Institute of Social Sciences

Master Thesis Summary

Title of the Thesis: Investigation of the Relationship between Attachment Styles and Decision Making Styles of Secondary School Students

Author: Erdoğan YILMAZ

Supervisor: Assist. Prof. Muhammet ÖZTABAK

Accepted: **08.09.2015**

Number of Pages: **6 (pre text) + 72 (main body)+4(App)**

Department: **Psychology**

Subfield: **Psychology**

This study examined the relationship between attachment style and decision-making styles of middle school students. Research 2014-2015 academic year Aydos Istanbul Sultanbeyli district of the province in Ümraniye district middle school and continue their education at the secondary and Nihat Sami Banarlı was conducted on students who volunteer to participate in research. The study said a total of 328 volunteers were students from the school. Research and attachment styles of decision-making in some variables (gender, economic and educational status of parents, number of siblings, etc.) that has been affected to questioning. The findings obtained in the study are summarized below.

5. Connecting obsessed with the middle school students in the class of 6th grade students in the inability to connect to others, the Grade 7 and Grade 8 students in the student fearful attachment was found that the intensity of feeling secure attachment. In Grade 5 and Grade 6 students in decision-making style remains unstable and of rational decision-making behavior, decision-making and in Grade 6 submissive and yielded the finding that high of suspense decision-making behavior. As well as decision making and affected by the gender of attachment are among the findings of the research. Their decisions to middle school students in the study were also questioned as they have affected their attachment styles. Secure attachment with rational decision making negative correlation between the remaining undecided, preoccupied with making a logical connection between the decision and remain undecided positive, decision-making and submissive negative correlation was found between the suspense decision. Making rational decisions and by dismissing attachment increases were observed that increased decide suspense. Fearful of living has been reached in connection with the findings given more rational decisions.

Keywords: Decision-making styles, attachment style, middle school students, decision-making, binding.

GİRİŞ

Yaşadığımız dünyanın, içinde bulunduğumuz hayatın bizim karşımıza çıkaracağı durumlar karşısında sıklıkla karar vermek zorunda kalırız. Teknolojinin de baş döndürücü bir hızla ilerlediği düşünülürse verilecek kararların önemi bir hayli artmaktadır. Bireylerin hayatlarında çok basit gündelik kararlar vermeleri gerektiği gibi hayatlarının seyrini değiştirecek önemli kararlar almaları da gerekebilir. Bu durumda verdiği kararların neticesi olarak bireyler ya hayatlarında doyuma ulaşacak mutlu huzurlu bir şekilde yaşamlarına devam edecek ya da çekilmez, yaşanmaz acılarla dolu bir hayatları olacaktır. (Güçray, 2009: 201). Bu açıdan bakılacak olursa kararların hayatımıza ne derece yön verdiği anlaşılmaktadır. Özellikle bebeklik dönemlerinde etkili olan ama yaşamın hemen her döneminde kendini gösteren bağlanma stilleri de bireylerin kişilikleri üzerinde etkili olduğu düşünülürse bağlanma ve karar verme kavramları birey hayatını fazlaca etkilemektedir.

Bağlanma kavramı ile ilgili kuramcıların tanımlamaları birbirine yakınlık göstermektedir (Gander ve Gardiner, 1995: 55). Bağlanmayı yeni doğan çocuklar ile onların anne babaları arasında oluşan ve yıllar geçtikçe kuvvetli hale gelen bir bağ olarak tanımlarken, Bowlby bireylerin önemli olduğunu düşündükleri şahıslara karşı geliştirdikleri duygusal bir yakınlık olarak ifade eder (Sümer ve Güngör, 1999: 78).

Bağlanma kavramı biyolojik bir kavram olmakla birlikte, bireyin kendi türünün devamlılığını sağlamak için geliştirdiği bir korunma mekanizması düşünülebilir. (Erwin, 2000: 45).

Anne çocuğun ihtiyaçlarını karşıladıkça çocuk anneyle güvenli bir iletişim geliştirmeye başlayacak ve bağlanma sağlanacaktır. Bebekler için ilk bağlandıkları kişiler önemlidir çünkü onlar güven duygusunun kaynağıdır (Güneş, 2014: 51).

Psikanalitik kuram, bağlanmanın gelişiminde anne-babanın etkinliklerinin temel oluşturduğunu vurgulamıştır. Özellikle Freud yanlılarına göre, bebeğin doğuştan bir emme ihtiyacı bulunmaktadır, bu oral zevk ve diğer ağız uyarıcıları aracılığı ile bebekte bağlanma başlamaktadır (Ross, 2015: 77).

Karar verme, bireylerin karşısına çıkan seçeneklerin birden fazla olması durumunda en uygun olan seçeneği en uygun olan sürede belirleyip hedeflenen sonuca ulaşmaya çalışmak olarak tanımlanabilir (Bagırkan, 1983: 47). İlk olarak geliştirmesini Dinklage (1996: 56)'nin yaptığı karar verme stilleri genel olarak aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Boyun Eğici, İçtepesel, Erteleyici, Kaderci, Kararsız, Mantıklı, Donup Kalma, Bağımsız, Kaçınan, Gerçekten Kaçan, Risksiz karar verme stilleri olarak ele alınır (Avşaroglu, 2007: 14).

Karar verme, bir ihtiyacı gidereceği düşünülen bir objeye ulaştırabilecek birden fazla yol olduğu zaman, yaşanan sıkıntıyı giderici bir yöneliş şeklinde tanımlanabilir. Karar vermeyi gerektiren durum önemli konularda verileceğinde, sonuçları önceden tasarlama ve hedefe ulaştırma gücüne yönelme daha çok önem kazanmaktadır (Larson, 1994: 104).

Karar verme, belli bir eylem biçimine adapte olmaktır. Ne kadar küçük boyutlu olursa olsun, mantıklı, duygusal bir taahhüt altına girmektir (Cozolino, 2014: 105).

Karar verme sürecinde öncelikle problemin kendisi ortaya konulmalı, daha sonra ise verilen kararların uygulanması ve sonuçların değerlendirilmesi yapılmalıdır. Yurt içinde bağlanma stili ve karar verme stili ile ilgi çok fazla araştırma bulunmaktadır (Adair, 2013: 65). Ancak bağlanma stili ve karar verme stiline birlikte ele alındığı çalışmalara rastlanmamıştır

Karar verme, zahmetli bir iş olması nedeniyle stresli bir süreçtir. Seçenekleri araştırmak, bulmak, her birinin yarar ve zararlarını karşılaştırmak zor ve stresli bir iştir (Eren, 2012: 64). Bireylerin farklı özellikleri karar verme davranışları üzerinde etkilidir. Karmaşık ve çok seçenekli durumlar karar vermeyi oldukça güçleştirmektedir. Bu süreç birey için stres faktörü haline gelebilmektedir. Aynı zamanda bu karar karmaşıklığı, bireyin karar verme durumunu olumsuz şekilde etkilemektedir. Stres ise dikkati dağıtarak bireylerin seçenekleri gelişigüzel değerlendirilmesine neden olarak karar verme sürecinin etkiler. Başka bir deyişle stres karmaşık bir durumda en iyi seçeneğin keşfedilme şansını azaltır (Koçel, 1999: 59).

Ülkemizde ortaokul çağında (5., 6., 7., ve 8. sınıflar) bulunan öğrenciler için de karar verme oldukça önemlidir zira hangi liselere kayıt olacakları zaman karar verme ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Bu kararlarının neticesinde gittikleri liseye bağlı olarak bir üniversite veya yüksekokul okuyacaklar, ona göre bir meslek seçecek ve hayatlarını bu çerçevede yaşayacaklardır. Bu sebeple öğrencilerin alacakları kararlarını bağlanma stillerinin etkileyip etkilemediğinin araştırılmasına gerek duyulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmadaki amacımız öncelikle bağlanma stillerinin karar verme üzerinde bir etkisinin olup olmadığını ortaya koymaktır. Çalışmadan elde edilecek olan bulgular neticesinde hem çocuklarını yetiştirecek olan ebeveynlerin daha bilinçli olması hem de bu ebeveynlere ortam hazırlayacak olan yetkililerin durumdan haberdar olması amaçlanmıştır.

Araştırmanın problem cümleleri aşağıdaki gibi sıralanabilir.

1. Ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri nelerdir?
2. Ortaokul öğrencilerinin karar verme stilleri nelerdir?
3. Ortaokul öğrencilerinin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, doğum sırası, anne baba eğitim durumu, anne baba medeni hali, anne baba ekonomik durumu, anne baba sağ-ölü-öz-üvey olma durumu) ile bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır?
4. Ortaokul öğrencilerinin demografik özellikleri (cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, doğum sırası, anne baba eğitim durumu, anne baba medeni hali, anne baba ekonomik durumu, anne baba sağ-ölü-öz-üvey olma durumu) ile karar verme stilleri arasında bir ilişki var mıdır?
5. Ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri ile karar verme stilleri arasında bir ilişki var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Ergenlik dönemine adım atmış veya ergenlik dönemine girmek üzere olan ortaokul öğrencileri ile yapılmış olan bu araştırmaya konu olan bireyler, yakın gelecekte ülkemizin gidişine yön verecek, ülke geleceğinin inşasında çok önemli roller üstleneceklerdir. Dolayısıyla gelecekte hem kendi adlarına hem aileleri adına hem de

Ülkemiz adına önemli kararlar alacak mevkilerde olacaklardır. Dolayısıyla ortaokul ğrencilerinin bağlanma ve karar verme stillerinin belirlenmesi önem arz etmektedir.

Literatürdeki alışmalar incelendiğinde bağlanma stillerinin ve karar verme stillerinin farklı değişkenler ile ilişkisine ait çalışmalar bulunmaktadır. Ancak bağlanma stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaya rastlanmamıştır. Araştırma sonucunda elde edilecek bulgular daha sonra yapılacak araştırmalara ışık tutacaktır.

Araştırmanın Yöntemi

Ortaokul ğrencilerinin bağlanma stilleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada mevcut durum ve değişkenler arasındaki ilişki belirlenmiştir. Araştırmanın amacını gerçekleştirecek olan hipotezler ile bu hipotezlerin analizine yardımcı olacak değişkenleri ve değişkenler arasındaki ilişkileri incelemeye çalışacaktır. Araştırma modeli “genel tarama” modelinin bir alt türü olan “ilişkisel tarama” modeline uymaktadır. Bu modelde; bağımlı ve bağımsız değişken arasındaki ilişki incelenir ve bağımlı değişkenin bağımsız değişkenden etkilenip etkilenmediği sorgulanır (Karasar, 1984: 83)

Araştırmada kullanılan “Kişisel Bilgi Formu”, “İlişki lekleri Anketi” ve “Karar Verme leği” araştırmanın veri toplama araçlarıdır. Karar verme leği için kullanılan ilişki ölçekleri anketi 22 maddeden, ilişki ölçekleri anketi ise 17 maddeden oluşmaktadır. Araştırmada elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu araştırma İstanbul ili Anadolu yakası Ümraniye ve Sultanbeyli İlçelerinde bulunan Nihat Sami Banarlı ve Aydos Ortaokullarında 2014-2015 eğitim-ğretim yılında öğrenim gören 328 ğrenci,
2. Araştırmada ele alınan bağlanma ve karar verme değişkenlerini ölçmeye yönelik ölçmeye yönelik kullanılan ölçeklerden toplanan verilerle,
3. Ortaokulda ğrenim gören 11-14 yaş grubu ğrencilerle sınırlıdır.

Varsayımlar

1. Bu araştırmada kullanılan “İlişki Ölçekleri Anketi” öğrencilerin bağlanma stilleri hakkında yeterli bilgi edinilmesini sağlayacak bir ölçektir.
2. “Melbourn Karar Verme” ölçeği ise öğrencilerin karar verme stillerinin belirlenmesini sağlıklı olarak belirleyecek bir ölçektir.
3. Araştırmada seçilen bütün denekler ölçüm araçlarını doğru bir şekilde değerlendirmişler, en doğru yanıtları vermişlerdir.

Kavramlar

Bağlanma: Gander ve Gardiner (1995: 95) bağlanmayı yeni doğan çocuklar ile onların anne babaları arasında oluşan ve yıllar geçtikçe kuvvetli hale gelen bir bağ olarak tanımlar.

Bağlanma Stilleri: Çocukları dünyaya geldiği andan itibaren onlara karşı ebeveynlerinin sergilediği yaklaşımlarla ilintili olarak gelişen farklı bağlanma şekillerine bağlanma stili denilmektedir. Bunlar; Güvenli, Saplantılı, Korkulu ve kayıtsız bağlanma olarak bilinmektedir (Erwin, 2000: 44).

Karar Verme: Bireylerin karşısına çıkan seçeneklerin birden fazla olması durumunda en uygun olan seçeneği en uygun olan sürede belirleyip hedeflenen sonuca ulaşmaya çalışmak olarak tanımlanabilir (Bağırkan, 1983: 69).

Karar Verme Stilleri: Bireylerin içinde bulundukları durum veya sahip oldukları kişiliklerinin etkisi ile bir seçenek üzerinde varılacak kararın değişkenlik göstermesi karar verme stili olarak tanımlanabilir. Bu stiller; Boyun Eğici, İçtepisel, Erteleyici, Kaderci, Kararsız, Mantıklı, Donup Kalma, Bağımsız, Kaçınan, Gerçekten Kaçan, Risksiz karar verme stilleri olarak ele alınır (Avşaroglu, 2007: 75).

BÖLÜM 1: KONU İLE İLGİLİ LİTERATÜR

1.1. Bağlanma

Bu bölümde, bağlanma kavramı, bebeklik ve çocukluk döneminde bağlanma, bebeklik ve çocukluk döneminde bağlanma bozuklukları, ergenlik döneminde bağlanma ve yetişkinlikte bağlanma konularına yer verilecektir.

1.1.1. Bağlanma Kavramı

Bağlanmanın çocukluk yıllarında oluştuğu düşünülmesine rağmen yaşamın sonraki yıllarında da bağlanmadan söz etmek mümkündür. Çünkü insanlar her zaman kendilerini güvende hissetmek isterler. Kendileri için en güvenli olan kişilere karşı duygusal yakınlık hissederler. Bu kişi ilk yıllarda anne veya bakıcı iken daha sonraki yıllarda bir eş, bir dost veya bir arkadaş olabilir (Bowlby, 2012: 12).

İnsanlar çevresinde bulunan varlıklarla ilişki içinde olmak zorunda olan bir varlıktır. Daima kendisini emniyette hissetmek isteyebilir. Kendisine bu emniyeti sağlayacak olan figürlere karşı da duygusal olarak yakınlık beslemektedir. Duygu durumu bağlanma olarak adlandırılmaktadır. İnsanlarda bağlanma duygusunun oluşmasının önemli nedenlerinden biri de, insanlar diğer canlılara oranla hayatta kalabilmek için daha fazla bakıma ihtiyaç duyan canlılardır. İnsanlar kendilerinin bakımını sağlayan kişilere doğal olarak duygusal yakınlık hissetmektedir. Bağlanma bebek ile annesi veya onun bakımını sağlayan kişi arasında oluşan ve temelinde güven duygusunu oluşmasında etkili olduğu düşünülen bir duygu olarak tanımlanmaktadır. Bağlanmanın oluşması bebeklik yıllarına rastlasa da sonraki yıllarda da bağlanma oluşabilir ve bağlanılan figürler değişkenlik gösterebilir. Bağlanma bazı değişkenlerden etkilenmektedir ve bu değişkenler, bireyin kişilik özellikleri, sosyal çevresi ve aile sistemidir (Güneş, 2014: 59).

Bağlanmanın başlama sürecinin annenin hamilelik başlangıcı olduğu düşünülmektedir. Çünkü anne birey, hamilelik ile birlikte salgılanan hormonların da etkisi ile farklı bir duygusal atmosfere bürünmektedir. Hormonların etkisi ile yavrusunun kendisine bağlanmasını beklemeden anne birey yavruya bağlanmaktadır. Bağlanmanın etkisi ile yavru dünyaya geldikten sonra onun öz bakımını tüm hassasiyeti ile yerine

getirmektedir. Kendisinin tüm ihtiyaçlarını karşılayan bir anne ile karşılaşan bebekte de bağlanma duygusu kendini göstermeye başlamaktadır.

Bağlanma anne bebek ilişkisinin dışında da incelenebilir. Zira bebekler kendilerinin öz bakımlarını sağlayan başka bireylere de bağlanma gösterebilirler. Kendisinin hayatta kalması için bir takım görevler üstlenen herhangi bir nesne, bebek için oldukça anlamlı olacaktır ve ona karşı bağlanma duygusu geliştirebilir. Bebekler yaşamlarının ilk yıllarında bağlanmayı tek taraflı olarak yapmaktadırlar. Yaklaşık yedi aylık bir süre geri kaldıktan sonra yani nesne devamlılığını kazanmaya başladıktan sonra artık başka figürleri de algılayarak bunların arasında kendi bakımını sağlayan nesneyi seçmekte ve ona ayrıcalık tanımakta yani ona karşı belirgin bir bağlanma duygusu hissetmektedir (Cozolino, 2014: 240). Anne veya bebeğin öz bakımını sağlayan birey birincil bağlanma nesnesi durumuna gelmektedir.

Bağlanma kavramının ortaya çıkmasında en önemli kişilerden birisi olan John Bowlby, nesne ilişkileri kuramcıları ile birlikte çalışmıştır. Bu kuramcılardan etkilenecek bağlanma kavramını ortaya attığı düşünülmektedir. Çünkü nesne ilişkileri kuramcıları çocukluk yıllarındaki yaşantıları çok önemli bulurlar. O yıllarda ebeveynlerle olan ilişkinin içselleştirildiğini ve bu içselleşmeden bilinçaltı oluşmaktadır. Bowlby de çocukluk yıllarında gerçekleşen yaşantıları irdeleyerek bu kavramı ortaya atmıştır. Özellikle hastane, yetimhane ve bakımevlerinde yaptığı çalışmalar kendisine ışık tutmaktadır (Bowlby, 2012: 65).

1.1.2. Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma

Maymunlar üzerinde yapılan bir araştırma ile bebeklik döneminde bağlanmanın sebepleri incelenmiştir. Bu araştırmaya göre yavru maymunlar annelerinden doğar doğmaz ayrılmışlardır. Yavru maymunlar için yapay olarak anne maymunlar oluşturulmuştur. Yapay maymunlardan bazıları sadece süt verme özelliği olan ve metalden yapılmış maymunken bazıları süt verme özelliği olmayan ama yumuşak ve sıcak kumaşlardan yapılmış maymunlardır. Bazıları ise sadece hareket etme özelliği olan maymunlardır (Soysal, 2015: 44). Yavru maymunların davranışları incelendiğinde sadece kendileri için süt veren yapay maymuna değil aynı zamanda yumuşak ve sıcak kumaşlardan yapılmış yapay maymuna da yöneldikleri görülmüştür. Yavru maymunların yaşadıkları bağlanma sadece beslenme ihtiyaçlarını karşılayan objelere

değil onlar için sıcak ve yumuşak bir ortam sağlayan objeye de yöneldikleri dikkate alınarak bağlanmanın oluşması için sadece beslenme ihtiyacının karşılanıyor olması yeterli görülmemiştir. Başka ihtiyaçların karşılanması da bağlanma olması için gerekli olduğu görülmüştür (Ross, 2015: 68).

Bowlby bağlanmayı daha çok bebeklik ve çocukluk yıllarındaki yaşantıları dikkate alarak geliştirmiştir. Bebekler ve çocuklar en çok bakıma ihtiyaç duyan varlıklardır. Bu nedenle kendilerine bakım veren kişilere bağlanma yaşamaktadırlar. O kişiler bebekler için sığınacak güvenli birer liman gibidir. Bebek ile bakıcısı arasında kurulacak olan bağın korunması bağlanma sisteminin hedefler arasında yer alır. Bebeklik döneminde oluşan bağlanmalar hayatın geri kalan yıllarında önemli yer tuttuğu için son derece önem arz etmektedir. Bebeklik yıllarındaki bağlanma kayda değer bulunmuştur. Çünkü bu yıllarda kurulan bağlanma sonraki yaşamda bireyin hayat kalitesini etkilemektedir. Bebeklik yıllarında duygusal eylemlerine cevap bulan bireylerin hayatlarının geri kalanında özgüveni yerinde olan, başkaları ile iletişim kurma sorunu yaşamayan ve benlik saygısı yüksek olan yetişkinler oldukları görülmüştür. Aynı zamanda görüşlerini rahatlıkla ifade edebilen ve başka fikirlere de oldukça açık oldukları gözlenmiştir (Bowlby, 2012: 49).

1.1.3. Bebeklik ve Çocukluk Döneminde Bağlanma Bozuklukları

Anne ve bebek arasında iletişimin kısa veya uzun süreli olarak kesilmesinin bebekler üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır. Bunlar kısa süreli anne yoksunluğu ve uzun süreli anne yoksunluğu olarak literatürde yerini almıştır. Yapılan bazı vaka çalışmalarında bebekler belli bir süre annelerinden uzak tutulmuşlar ve bu süreçte davranışları gözlemlenmiştir. Annelerinden ayrılma sürecinde sergiledikleri davranışları ile süreç uzadıkça sergiledikleri davranışlar kıyaslanmış ve bebeklerin çevrelerinde yer alan uyaranlara karşı ilgisizleştiğini, kendileri ile ilgilenen kişileri önemsemedikleri, neşeli hallerini kaybettikleri gözlemlenmiştir (Cozolino, 2014: 112).

Kısa süreli anne yoksunluğu yaşayan bebekler annelerinin geri gelme durumunda hastalık durumundan genellikle kurtulabildikleri görülmüştür. Ayrılmanın hemen ardından bebekte ağlama nöbetleri başlar, ağlama bittikten sonra yanına bir başkasının yaklaşması ile tekrar başlar. Anneye ulaşma çabası sonuç vermediği zaman bebeğin

ümitsizlik ve çaresizlik yaşadığı, yeme içmesinde azalmanın olduğu hatta kusma ve ishal gibi fizyolojik haller de görülebilmektedir (Güneş, 2014: 65).

Anne yoksunluğuna maruz bırakılan bebeklerde iki önemli duygunun geliştiğini öne süren Bowlby bu duyguları öfke ve istek olarak adlandırır (Baron, 2007: 14). Anne terk eden olduğu için ona öfke duymakta ama aynı zamanda onu geri istemektedir. Belli bir zaman sonunda anne geri döndüğünde bebeğin ret davranışları sergilemesi bu öfkenin göstergesi sayılabilir. Hayatlarını ilk üç ayında anne yoksunluğu yaşamış olan bebeklerin bazıları yetişkinlik dönemlerinde duygusal ilişkiler kurmakta zorlanmakta bolca duygusal çekingenlik gösterebilmektedir (Raja, 1991: 57).

1.1.4. Ergenlik Döneminde Bağlanma

Ergenlik dönemine girişte bireyler arası farklılıklar olmaktadır. Bazı bireyler erken yaşlarda bu döneme girerken bazı bireyler de daha geç yaşlarda bu döneme ayak basmaktadır. Erken ergenlik dönemine giren bireylerde henüz somut işlemler dönemi devam ettiğinden dolayı hala bağlanma için zihinsel süreçler tam olarak devreye girmemiştir daha çok davranışlar önem arz etmektedir. Bu nedenle erken ergenlik dönemine giren bireylerde bağlanma objesi olarak hala anne babalar ilk sırada yer almaktadır (Laible, 2007: 121).

Ergenlik döneminde bireyler gençliğe adım atmanın arifesinde olduklarından hem zihinsel hem de fizyolojik olarak bir takım değişiklikler yaşamaktadırlar. Bu değişiklikler onların alışkın olmadıkları bazı duyguları da beraberinde getirmektedir. Ergenlerin bu duygularla baş etmesinde bağlanmanın öneminin fazla olduğu düşünülmektedir. Ergenlik döneminde ergenler için bağlanma biraz değişiklik kazanmaktadır. Çocukluk yıllarında bağlanma daha çok öz bakım sağlayan bireylere karşı olurken ergenlik döneminde bakım verenden daha çok akranlara bağlanma söz konusudur. Zira ergenler bu dönemde bazı arayışlara girmişlerdir. Bağımsızlık kazanma özgür olma bazı kararları kendi başlarına verebilme gibi birtakım duygular içinde yer alırlar. Bu arayış onları kendilerinin yerine kararlar veren ebeveynlerinden kısmen uzaklaştırmaktadır. Beraberinde ise anne babaya bağlanma biraz azalmaktadır. Bağlanma birey için gerekli bir duygusal durum olduğundan anne babaya olan bağlanmanın eksilirken akranlara olan bağlanmada artma gözlenmektedir (Bowlby, 2012: 52).

Ergenlik döneminde bağlanmayı etkileyen en önemli sebeplerden birisi zihinsel süreçlerde meydana gelen değişikliklerdir. Bu süreçler somut işlemler döneminin yerini soyut işlemler döneminin almasıdır. Soyut düşünme yetisi kazanan bireyler akıl yürütme veya çıkarımlarda bulunma becerilerini gerçekleştirebilmekte ve zihinsel bir olgunlaşma yaşamaktadır. Bu nedenle ergenlik döneminde bağlanmanın zihinsel değişiklikten fazlaca etkilendiği düşünülmektedir. Oysa somut işlemler döneminde olan bireylerin bağlanma ile olan ilişkileri daha çok davranışsal iken ergenlik döneminde gelindiğinde bağlanmanın zihinsel etkinliklerden etkilendiği düşünülmektedir. Bu durumda ergenlerin soyut işlemler döneminde olması anne babaları ile yaşadıkları bağlanma ilişkisini etkilemektedir. Bu dönemde bağlanma sadece davranışlara bakılarak belirlenen bir duygu olmadığı için ergenlerin bağlanacakları bireylerin tepki duyguları öne çıkmaktadır. Ergenlerin en çok bağlanma yaşadıkları bireylerin, onların duygusal sorunları ile başa çıkmasına yardımcı olan bireylere yönelik olduğu görülmektedir. Anne babaların ergenlerin yaşadıkları bu duygusal değişiklikleri göz ardı etmeleri durumunda ergenlerin duygudaşlarına yönedikleri gözlenmektedir. Ergenlik döneminde olan bireylerin anne ve babalarının bağlanma objesi olmaktan tamamen çıktıkları da söylenemez. Sadece başka bir figüre yönelme söz konusudur, kısmen de olsa anne ve babalara olan bağlanmanın devam ettiği düşünülmektedir (Bowlby, 2012: 22).

Ergenlerin yaşadıkları zihinsel süreçlerle ilintili olarak bir takım doğruları olmaya başlamıştır. Bu doğrular ile ebeveyn doğruları örtüşmemeye başladığında sorun yaşamaya başlamakta ve ergenlerin bağlanma davranışını etkilemektedir. Zira bu çatışma içine düşen ergenler kendilerinin bazı ihtiyaçlarını anne ve babalarının karşılayamayacağı düşüncesine kapıldıklarında başka bir bağlanma figürü devreye girmektedir. Bu figür çoğu zaman bir arkadaş olabileceği gibi bir öğretmen, bir psikolojik danışman da olabilir (Akt. Türkçapar, 1998: 58).

1.1.5. Yetişkinlikte Bağlanma

Bartholomew ve Horowitz (1991: 132), Bowlby'nin çalışmalarını biraz daha geliştirerek dördü bağlanma stilinden söz etmişlerdir. Çalışmaları neticesinde güvenli, korkulu, saplantılı ve kayıtsız bağlanma stillerini ortaya atmışlardır. Güvenli bağlanma sağlayan bireylerde kendilerini ve başkalarını olumlu değerlendirme söz konusudur. Bu bireyler dışa dönük başkaları ile iletişim veya ilişki kurma sorunu yaşamayan bireyler

olarak göze çarpar. Kendilerini olumsuz değerlendiren ancak başkalarını olumlu değerlendiren bireylerin bağlanma stili saplantılı bağlanma olarak adlandırmışlardır. Kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireyler ise kendilerini olumlu değerlendirip başkalarını olumsuz değerlendiren bireyledir. Hem kendisini hem de başkalarını olumsuz değerlendiren bireyler ise korkulu bağlanma stiline sahip bireyler olarak belirlenmişti. Bu çalışmalar ışığında bebeklik yıllarında yaşanan bağlanmanın yetişkinlerin ilişki kabiliyetlerini etkilediği savunulabilir. Ayrıca Bartholomew ve Horowitz (1991: 134) dörtlü bağlanma stilini cinsiyet değişkenine göre de incelemişler ve erkeklere oranla kadınların saplantılı bağlanma stiline daha fazla sahip oldukları görüşüne sahip olmuşlardır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda ise korkulu bağlanma stili kadınlarda erkeklerden daha fazla olduğu görülmüştür (Sümer ve Güngör, 1999: 57).

Bağlanma duygusunu temelinde bireyin bazı ihtiyaçlarını karşılanması yatmaktadır, bu nedenle bağlanma sadece çocuklukta olan bir duygusal durum olarak değerlendirilmemelidir. Zira yetişkin insanlarında karşılanması gereken ihtiyaçları mevcuttur. Bebeklikte yaşanan bağlanma tek yönlü bir bağlanma iken yetişkinlik yıllarında bu durum değişmektedir. Bütün insanlar kendilerini emniyette hissetmek isterler. Dolayısı ile kendilerine bu emniyeti sağlayacak olan, kendileri için güvenli birer liman olacak olan eşler veya arkadaşlar aramaktadır. Bağlanma ihtiyacı olan bireyler aynı zamanda birer bağlanma objesidir. O halde bağlanma tek yönlü bir duygu olmaktan çıkıp karmaşık bir hale bürünmektedir. Yetişkinlerin bağlanma yaşayacakları figürleri seçmesinde bebeklik yıllarında yaşadıkları bağlanma stilleri etkili olmaktadır. Bebekler fizyolojik gereksinimlerini karşılayan objelere bağlanma sağlarken yetişkinler duygusal veya güven anlamında doyum yaşadıkları bireylere karşı bağlanma duygusu geliştirmektedir. Yetişkinlerin duygusal ilişkileri ile bebeklerin bağlanma stillerinin birbiri ile örtüşme gösterdiğini ileri sürmüşlerdir. Romantik ilişkilerin başlaması bitmesi veya sürdürülme sürecini bebeklik yıllarında oluşan bağlanma stillerinin etkilediğini savunmuşlardır (Raja, 1991: 56).

1.1.6. Bağlanma Stilleri

Bu bölümde, güvenli bağlanma stili, saplantılı bağlanma stili, korkulu bağlanma stili ve kayıtsız bağlanma konularına yer verilecektir.

1.1.6.1. Güvenli Bağlanma Stili

Kendilerini ve başkalarını olumlu değerlendiren bireylerin sahip olduğu bağlanma stili güvenli bağlanma olarak bilinmektedir. Güvenli bağlanma stiline sahip olan bireyler ikinci şahıslarla sağlıklı iletişime geçebilecekleri gibi kendileri ile ilgili de gerçekçi kabullere sahiptirler. Bu yönü ile güvenli bağlanmanın benlik duygusu ile anlamlı bir ilişki içinde olduğu söylenebilir. Araştırmalar göstermektedir ki küçük yaşlarda yaşanan bağlanmanın güvenli olması demek bireylerin yetişkinlikte yaşayacakları duygusal dalgalanmaları kolay çözümleyecekleri anlamına gelmektedir. Bağlanmanın çok önemli bir kısmının bebeklikte gerçekleştiği dikkate alınırsa bebeklerin yetiştikleri aile ortamları bağlanma stillerini doğrudan etkilediği de aşîkârdır. Araştırmalar aile uyumu yüksek düzeyde olan bireylerin güvenli bağlanma stiline sahip olduğunu ortaya koymaktadır. Güvenli bağlanmaya sahip olan bireylerin korkulu, kaygılı veya saplantılı bağlanmaya sahip bireylere göre daha avantajlı oldukları görülmüştür. Benlik değerlendirmelerinin ve akademik başarılarının daha yüksek olduğu bir gerçektir (Güngör, 2000: 75).

Güvenli bağlanma stiline sahip ergenler dikkate alındığında özellikle, akranları ile olan ilişkilerinde ve dönemsel sorunları ile başa çıkmada daha avantajlı oldukları görülmüştür. Güvenli bağlanma stili keşfetme ve kimlik gelişimini desteklemektedir. Anne babaları ile güvenli bağlanma ilişkisi içinde olan bireylerin ergenlerin sosyal becerileri genel yaşam doyumları ve benlik saygısı düzeyleri oldukça yüksektir. Güvenli bağlanma ile sosyal beceriler arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Anne babaları ile güvenli bağlanma ilişkisi olan çocukların psikolojik gelişimleri daha üst düzeyde olmalıdır. Ayrıca güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin sağlıklı psikolojik gelişimlerinin olduğundan hareketle bu bireylerin çoğunlukta olduğu toplumlar da sağlıklı toplumlar olmaktadır. Özellikle annelerin bebekleri ile geçirdiklerin vaktin kalitesi ile güvenli bağlanma arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu düşünülmektedir (Nagle, 2000: 223).

1.1.6.2. Saplantılı Bağlanma Stili

Saplantılı bağlanma stiline sahip olan bireyler kendi benlikleri ile ilgili olumsuz yargılara sahip iken başkalarını olumlu değerlendirirler. Kendilerine değer vermek için başkalarının görüşlerine ihtiyaç duymaktadırlar. Genel olarak insanların iyi olduklarını

düşünürler, bir yakınlık kurmaları gerektiğinde ise çekingen olmaktadırlar. Çünkü her an kabul görmeyecekleri, reddedilecekleri korkusu yaşarlar dolayısıyla bu bağlanma stiline sahip olan bireylerin kişiler arası ilişkileri pek sağlıklı değildir. Başkalarından beklentileri çoğunlukla gerçekçi olmamaktadır (Sümer ve Güngör, 1999: 12).

Bebeklerin oral dönemdeki gereksinimlerinin yeterince karşılanmaması veya aşırı doyurulması saplantılı kimliğin oluşmasına neden olmaktadır. Anne babaların baskıcı tutumları çocuklarında saplantılı bağlanma stiline geliştiği görülmektedir. Saplantılı bağlanan bireylerin ikili ilişkilerde kaygı düzeylerinin de oldukça yüksek olduğu görülmüştür. Araştırmalar anne ve babaları ile birlikte büyümeyen bebeklerin ergenlik dönemine geldiklerinde saplantılı bağlanma davranışları sergilediklerini göstermiştir (Sümer ve Güngör, 1999: 68).

Bazı araştırmalar saplantılı bağlanma stili ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığından söz etse de Barhelemow ve Horowitz (1991: 138) yaptıkları çalışmalarda kadınların erkeklere oranla daha fazla saplantılı bağlanma stiline sahip olduğunu bulmuşlardır. Araştırmalar küçük yaşlarda cinsel istismara maruz kalan bireylerin saplantılı bağlanma stiline daha yakın olduklarını göstermektedir. Özellikle istismarcının bireyin ailesinden veya yakın çevresinden birisi olması durumunda saplantılı bağlanmanın daha fazla ortaya çıktığı görülmüştür. İstismara uğrayan bireylerde oluşan değersizlik hissi ile saplantılı bağlanmanın temelini oluşturan olumsuz benlik kavramı arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Gezer, 2011: 19).

Ergenlerin bağlanma stilleri ile aile yapıları arasındaki ilişki incelendiğinde yüksek ve düşük aile uyumuna sahip bireylerin bağlanma stilleri farklılık göstermektedir. Düşük aile uyumuna sahip olan ailelerden gelen ergenlerin saplantılı bağlanma stiline daha yakın oldukları görülmektedir (Güngör, 2000: 36).

Saplantılı bağlanma stiline sahip olan bireylerde psikolojik problemler, olumsuz benlik değerlendirmesi, problem davranışlar oldukça fazla görülmektedir. Özellikle ergenlik döneminde saplantılı bağlanma stiline sahip olan bireylerde hem akademik başarının hem de sorun çözme kabiliyetinin azaldığı, duygularını ifade etme güçlüğü yaşandığı düşünülmektedir (Laible, 2007: 185).

1.1.6.3. Korkulu Bağlanma Stili

Korkulu bağlanma stiline sahip olan bireyler hem kendilerine hem de başkalarına karşı olumsuz duygulara sahiptirler. Kendilerine gereken değeri vermedikleri gibi başkalarına da güvenme konusunda oldukça kuşkuludurlar. Başkaları tarafından kabul görmeye meyillidirler ancak kabul edilmeme şüpheleri yüzünden yakın olmaktan çekinirler. Korkulu bağlanma stiline sahip olan bireyleri anne babalarını reddedici olarak tanımlarlar. Otoriter anne babaların çocuklarında korkulu bağlanma stiline fazlaca rastlandığı dşnlmektedir (Bartholomew, 1997: 226).

Ergenlik dönemi dikkate alındığında korkulu bağlanma stiline sahip ergenler kaçıngan ergenler olarak bilinmektedir. Korkulu bağlanma ile cinsel istismar arasında anlamlı bir ilişki olduğu dşnlmektedir. Korkulu bağlanma ile cinsiyet arsındaki ilişkiye bakıldığında kadınların erkeklere oranla daha fazla korkulu bağlanma stiline sahip oldukları bulunmuştur. Lise ya da niversite çağında bulunan öğrenciler üzerinde yapılan araştırmalarda da korkulu bağlanmanın kadınlarda erkeklerden daha fazla olduğu görülmektedir (Güneş, 2014: 66)

1.1.6.4. Kayıtsız Bağlanma Stili

Bireylerin kendi benliklerini ön plana ıkarpı başkalarını önemsemedikleri, değerli bulmadıkları model kayıtsız bağlanma olarak bilinir. Olumlu benlik algısından hareketle yüksek özsaygıya sahip oldukları dşnlmektedir. Kendilerine aşırı güvenmeleri ve başkalarına karşı fazlaca önyargıya sahip olmaları nedeni ile yalnızlaşma riskini göze aldıkları dşnlmektedir. Bu nedenle ilişkilerinde yakınlık duygusundan söz etmek olanaksızlaşmaktadır. Yakın ilişkilerden kaçınmalarına ise hayal kırıklığına uğramak istemeyişleri sebep olarak gösterilmektedir (Bowlby, 2012: 12).

Bu bağlanma stilinde bireylerin kendi benliklerine gereğinden çok fazla önem verdikleri dşnlmektedir. Bebeklik yıllarında gereksinimlerini karşılayan bağlanma objelerini ulaşılamaz, erişilemez olarak görürler. Bağlanmaya ihtiyaçları yokmuş gibi davranarak kendi benliklerinin zarar görmesini engellemiş olurlar.

Bağlanmanın cinsiyet değişkeni ilişkisine bakıldığında korkulu bağlanmada olduğunun aksine kayıtsız bağlanmada kadınların ve erkeklerin yakın kişilik özelliklerine sahip

oldukları düşünülmektedir. Bireylerin kendi benliklerini önemsemeleri, başkalarının değersiz bulmaları dolayısıyla kendileri içlerine kapanık bireyler oldukları düşünülmektedir. Kişiler arası ilişkilerde oldukça soğuk oldukları görülmektedir. Ebeveyn çocuk ilişkileri dikkate alındığında baba ve çocuk arasındaki yakınlık derecesinin kayıtsız bağlanmayı etkilediği bilinmektedir (Sümer ve Güngör, 1999: 79).

Kayıtsız bağlama stiline sahip olan ergenlerin sosyal ilişkilerinde anlamlı derece bir farklılık olmadığı düşünülmektedir. Başkaları ile iletişim kurmaları veya davranış bozuklukları ele alındığında önemli derece bir farklılığa rastlanmadığı görülmektedir. Yetişkinlik dönemi dikkate alındığında kayıtsız bağlanma modeline uygun olan bireyler başkalarına kolaylıkla bağlanabilmektedirler. Yakın ilişkilere yeteri kadar değer vermedikleri için yakın ilişki içerisinde bulunmamaktadırlar. Böyle yetişkinlerin kendi kabuğunda yaşamayı tercih ettikleri düşünülmektedir (Hamarta, 2005: 45).

1.2. Karar Verme

Bu kısımda, karar verme ile ilgili temel kavramlara yer verilecektir.

1.2.1. Karar Verme Kavramı

Karar kelimesinin sözlük anlamına bakıldığında düşünme ve muhakeme etme sonucunda verilen hüküm, uygun tahmin, süreklilik, sebat, düzen gibi anlamlara geldiği görülmektedir. Karar kelimesinin Latince, İngilizce ve Fransızcadaki karşılığı incelendiğinde istikrarsızlık sabırsızlık veya kararsızlık halini sonlandırmak gibi anlamlara geldiği görülür. Be nedenle karar vermek bir eylemsizlikten eyleme geçme olarak ifade edilebilir. Karar verme seçilen bir eyleme uyum sağlamaktır. Bu eylemin boyutu ne kadar küçük olursa olsun bireye mantıklı gelen ve birey için duygusal olan bir seçim yapmaktır (Tosun, 1992: 65)

İnsanların hedeflerine ulaşmak için seçmesi gereken yollar bulunmaktadır. Bu yollardan birini seçmek, en basit anlamı ile karar vermek olarak tanımlanabilir. Karar verme, akli melekeleri yerinde ve sağlam iradeye sahip olan insanlara özgü bir davranıştır (Kuzgun, 1998: 23).

Çok boyutlu olaylar arasından seçim yapmak olarak da bilinen karar verme, olayların boyutlarının büyüklüğüne göre karar verenler için bazen çok zaman alan bazen çok güç

olan bazen de ağır bedelleri olan bir eylem olabilmektedir. Bireylerin yaşamları boyunca karşılarına çıkacak olan olaylar için geçerli olan seçeneklerin belirlenmesi ve bunlar arasından uygun, mantıklı olanı tercih etme işlemidir. Ayrıca karar verme alternatifler arasında seçim yaparken şüpheleri ve belirsizlikleri azaltma işlemi de karar vermenin bir başka türüdür (Koçel, 1999: 45).

İnsanlar bir karar verme aşamasına geldiklerinde bazı stratejileri kullanmaktadırlar. Kullandıkları stratejileri etkileyen bir takım değişkenler mevcuttur. Bu değişkenlerin en başında yaş ve cinsiyet gelmektedir. Yaş değişkeni ile karar verme arasındaki ilişkiye bakıldığında ileri yaşlarda verilen kararların daha planlı, uyumlu ve mantıklı olduğu görülmektedir (Sümer ve Güngör, 1999: 91).

Bireylerin karar vermesi için karşılarına çıkan seçenekler arasından mantıklı olanı tercih edebilmesi için bazı girişimlerde bulunmaları gerekmektedir. Bu girişimler (Drucker, 1992: 55);

1. Karar verilecek konu ile ilgili doğru bilgiye sahip olmak,
2. Sahip olunan bilgiler yardımı ile seçenekleri anlaşılır hale getirmek,
3. Seçenekler arasında uzlaşma yapmak,
4. Olası risklere karşı hazırlıklı olmak,
5. Kişinin karar direkt olarak katılması,
6. Karar verme sırasında geçmiş yaşantılardan yararlanma,
7. Verilen kararın doğuracağı sonuçlara bireyin psikolojik yapısının hazır olması

Karar verme ile ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde bazı ortak özellikler aşağıdaki gibi olmaktadır (Kuzgun, 1998: 70).

1. Bir süreçtir,
2. Problem çözüme işlemidir,
3. Değerlendirmeler sonucunda verilen hükümdür,
4. Davranışı etkileyen yargıdır,
5. Seçenekleri kıyaslayarak uygun olanını seçmektir,
6. Etken olan eylemlerin seçimidir,
7. Amaca ulaşmak için mantıklı olan seçimi yapma işlemidir.

1.2.2. Krumboltz'un Sosyal Öğrenme Kuramı

Sosyal öğrenme kuramı bireyin güdülenmesi üzerinde dururken bilişsel ve davranışçı yaklaşıma yeni bakış açıları kazandırmaktadır. Bireyler kendi yaşadıklarından veya başkalarının yaşadıklarından dersler çıkararak kendi hayatları ile tahminlerde bulunmakta ve tahminlerinin kendi yaşamı için fayda sağlayacağına kanaat getirirse güdülenmektedir. Bireyin bir amaca ulaşmak istemesi bu amacın birey için yeterince değerli olması ve duygusal tepkiler Bandura ya göre güdülenmeyi etkileyen faktörlerdir (Özyürek, 2011: 15).

Bireyler herhangi bir konuda karar vermek zorunda olduklarında birden fazla seçenekleri bulunmaktadır. Bu seçenekler arasından birisini seçerler. Yapılan bu seçim hayatlarını sonraki zamanlarında verecekleri kararları da etkilemektedir. Kalıtımla ilgili özellikler, yakın-uzak çevredeki sosyal yaşantılar ve bireylerin öğrenme yaşantıları verecekleri karar üzerinde önemli sayılacak ölçüde bir etkiye sahiptir (Erdoğan, 2003: 53)

1.2.3. Fayda Kuramı

Klasik faydacılara göre fayda aslında bir ahlak teorisi olarak ele alınır. Faydacı felsefenin temelleri Jeremy Bentham tarafından atılmış olup John Stuart Mill, William Stanley Jevons, Henry Sidgwick, Francis Edgeworth, A. Marshall ve A. C. Pigou gibi isimler tarafından da geliştirilmiştir. Uzun bir süre faydacılık ahlak ve adalet teorisi olarak hüküm sürmüştür. Zamanla kuramın teorik ilkeleri bir takım değişmelere uğrasa da varlığını korumakta bazı kurumları bireylerin ahlaki olarak doğruluğunu değerlendiren objektif bir anlayış olarak kullanılmaya devam etmektedir (Türkçapar, 1998: 87).

Fayda kuramını en temel sayıtlarında bir tanesi de toplumda üretilen hakların, özgürlüklerin, politik güçlerin, hizmetlerin ve malların üreticilerinin toplam faydasını en çok hale getirecek şekilde dağıtılmasıdır. Buna göre toplumların huzuru ve refahı etkin bir şekilde üretilip eşit olacak şekilde dağıtıldığında tüm bireylere en çok refah düşmüş olacaktır. Fayda kuramı bir eylemin sonuçlarının o eylemin yapılıp yapılmayacağına karar verilmesi açısından önemli olduğunu savunur. Eylemlerin sonuçları mutluluk verici olduğunda o eylemin gerçekleştirilme olasılığı artacaktır. Bu açıklamaya göre bir

karar verme arifesinde olan bireylerin verecekleri karar, karar sonucunda duyacakları mutluluk veya haza göre değişkenlik gösterebilmektedir (Bowlby, 2012: 45).

1.2.4. Çatışma Kuramı

Çatışma kuramcılarının ortak bir takım kabulleri olmakla birlikte kendi içlerinde ayrılmışlardır toplumsal bilim ve çatışmaların ortadan kalkıp kalkmayacağı sorusu bu ayrıma neden olmuştur. Kavramsal olarak çatışma ele alınacak olursa çatışma analizi ve çözümü üzerine çalışan isimlerden biri olan J. Burton, bireylerin değişik seçenekler karşısında karar vermelerini etkilemek, onları yönlendirmek için verilen mücadeleyi çatışma olarak tanımlamaktadır. Fazla zorluk gerektirmeden çözümlenecek konuları ise uyumsuzluk diye tanımlamıştır.

Bireylerin duygularının ve düşüncelerinin bazı psikolojik veya sosyal engellemeler dolayısı ile gerçekleştirilememesi olarak da bilinen çatışma kuramı farklı taleplerin zıtlıklar içinde mücadele etmesi anlamı da taşımaktadır. Çatışma süreci, uyumun zıttı rekabet hissinin ise katalizörü olan çatışma sosyal hareketliliğin temelini oluşturmaktadır (Koçel, 1999: 75).

Kuramsal olarak bakıldığında çatışma süreci üç kısımda ele alınmaktadır. Bunlardan ilki tüm bireylerin bazı çıkarlarını bulunmasıdır. İkincisi toplumsal ilişkilerin temelinde yer alan gücün varlığıdır. Üçüncüsü ise değerlerin, düşüncelerin toplumun genelinin hedeflerini belirleyen araçlar olmaktan ziyade başka toplulukların kendi hedeflerini gerçekleştirmek için kullandıkları yöntemler olduğudur.

1.2.5. Bilişsel GÜDÜ Kuramı

Clark Hull (1952: 84)' in geliştirdiğı güdülenme kuramını temelde uyarıcı-tepki koşullanmasının işleyişini incelemektedir. Bu durumda bireyin davranışlarının bütün nedeni onun fizyolojik gereksinimleridir. Hull (1952: 71)'a göre fizyolojik gereksinimler her daim birey davranışlarını aynı yoğunlukta başlatmamaktadır. Yani gereksinimler ile davranışın yoğunluğu arasında doğrudan bir ilişki yoktur. Gereksinim kavramı yerine dürtü kavramını tercih etmiştir. Hull temel dürtüleri; açlık, susuzluk, solunum, boşaltım, ısı dengesi, uyumak, cinsel birleşimde bulunmak olarak sıralamıştır (Erdem, 1997: 77).

Uyarıcı-tepki zinciri dikkate alındığında uyarının azaltılması bir pekiştirme oluşturur. Davranışın gelişmesi veya tekrar edilmesi ise pekiştirme ile doğrudan ilintilidir. İnsan davranışları çok kolay irdelenememektedir. Deneylerle hemen sonuca ulaşamayan kolay açıklanamayan davranışlardır. Hull (1952: 77) bu tür davranışları açıklayabilmek için bazı kavramlara başvurmuştur. Bu kavramlar koşullu uyarılar, ikincil pekiştirmeler ve öğrenilmiş dürtülerdir. Örneğin eli ateşte yanan bir canlı hemen elini çekme davranışında bulunacaktır. Elini çekme davranışı kişinin canının yanmasını sonlandıracaktır. Bunu öğrenen canlı artık elini yakacak olan nesnelerden uzak kalma davranışını öğrenmiş olacaktır ve artık ateşe uzatmayacaktır. Burada koşulsuz uyarılarla (elin yanması) birlikte bulunan ve aynı tepkiyi doğuran bu uyarılar (ateş) koşullu uyarılardır. Uyarının canlandırdığı korku dürtüsü ise öğrenilmiş bir dürtüdür. Bir karar verme durumunda olan bireyler öğrenilmiş dürtülerden etkilenerek karar seçimlerinde bulunabilirler. Bu durumda öğrenilmiş dürtülerin ve güdülerin de verilecek kararları etkilediği düşünülmektedir (Raja, 1991: 22).

1.2.6. Karar Vermeyi Etkileyen Faktörler

Bu kısımda, aile, akran baskısı, bellek sınırları, bilgi eksikliği, düzenleme (ölçme) eksikliği, sezgiler ve önyargılar, kodlama süreçleri, duygular, stres, psikoaktif maddeler ve kişilik özellikleri konularına yer verilecektir.

1.2.6.1. Aile

Aile, ergenlik döneminde ergenin kararlara katılımını sağlamada ve yeterliğini geliştirmede önemli bir faktördür. Brown ve Mann (1990: 58) aileyi, ergenin karar alırken, diğerlerinin verdiği kararların sonuçlarını gördüğü, kararları etkileyebilmek için nasıl iletişim kurulacağını ve uzlaşılacağını öğrendiği ve yaşına uygun seçimleri yapabilmek için cesaretlendirildiği önemli bir laboratuvar olarak tanımlamışlardır.

Demokratik aile tutumunun hâkim olduğu ailelerde büyüyen bireylerin karar verme stilleri incelendiğinde bağımsız ve mantıklı karar verme stili göze çarpmaktadır. Bu ailelerin küçük yaştan itibaren çocuklarının kişilik gelişimine önem vermeleri ve aile içinde alınacak olan kararlara çocukların da katılımına özen göstermeleri bireylerin karar verme stillerini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir (Serdaroğlu, 1989: 66)

Tek çocuklu ailelerde büyüyen bireylerin kalabalık kardeş sayısını bulunduğu ailelerde büyüyen bireylere oranla karar verme stillerine bakıldığında daha çok ilgisiz stile yakın oldukları bulunmuştur. Anne ve babaların eğitim durumları dikkate alındığında özellikle annenin eğitim düzeyi ile kaçınma karar verme stili arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiş, baba eğitim düzeyi ile karar verme stilleri arasında pozitif yönlü bir ilişkiden söz edilmemiştir (Kökdemir, 2003: 97).

Ergenlik döneminde bulunan bireylerin verecekleri kararlarda ergenlerin kendi cinsiyetinden olan akranlarına oranla annelerinin daha etkili olduğunu ancak birçok problemin akranlar ile paylaştığını bulmuştur. Bireylerin gelecekle ilgili kararları verirken hem ebeveynlerinden hem de akranlarından etkilendiğini bulmuş, günlük kararlarda akranlarının gelecekle ilgili kararlarda ise anne babalarının etkili olduğunu bulmuştur. Ergenlerin aldıkları birçok kararda anne babaları ile arkadaşlarını fikirlerinin çatıştığı sonucuna ulaşmıştır. Ergenlik döneminde olan bireylerin kararlarını önce anne babalarının daha sonra kendi cinsinden olan arkadaşlarının son olarak da kendi cinsinden olmayan arkadaşlarının etkilediğini bulmuştur (Raja, 1991: 89).

Brown ve Mann'ın (1990: 47) yılında yaptığı araştırmada uyumlu aile ortamında büyüyen bireylerin daha dikkatli özenli kararlar verebildiklerini, yaşlarına uygun mantıklı tercihlerde bulunabildiklerini belirlemişlerdir. Karar verme davranışlarını ergenler ve yetişkinler üzerinde inceleyen Byrnes (1998: 55) yetişkinlerin karar verirken mevcut bilgiyi daha fazla mantık süzgecinde geçirdiklerine, kabiliyetlerinin neler olduğu konusunda daha reel olduklarına, karar verme sürecinde fazla çaresizlik yaşamadıklarına rastlamışlardır (Tataker ve Tunç, 2003: 15).

1.2.6.2. Akran Baskısı

Çocuklar arasında oluşan akran grubunda bulunan üyelerinden bazılarının üstünlük sağlamak için kullandığı güçtür. Bireyin herhangi bir konuda istekli olup olmayışına bakmaksızın akranları tarafından, akranlarının istediğini yapmak zorunda bırakılmasıdır. Ergenlik yıllarında akran baskısından bahsetmek daha olasıdır. Ergenlerin kimlik arayışları, yetişkinlerin otoritelerine başkaldırmalarına neden olacaktır. Bu durum ergenlerin akranları ile olan ilişkisini kuvvetlendirecektir ki akranlarla olan ilişkinin artması ile birlikte zorbalık olasılıkları da artacaktır. Akranlarına güveni artan ergenler bu güvenlerinde aşırıya gidip anti-sosyal davranışlar

sergileyebilirler. Ergenlerin üzerindeki baskı ile risk alma davranışları arasında da anlamlı bir ilişkiden söz edilebilir (Eldeklıoğlu, 1996: 78).

Akran baskısı zorbalık ve şiddet ile birlikte anılmaktadır. Zorbalık, bir kimsenin başkalarını sürekli tekrar edecek biçimde sözel fiziksel veya psikolojik olarak olumsuz bir şekilde etkilemesi olarak bilinir. Şiddet, bireyin sahip olduğu psikolojik veya fiziksel gücün kendisine, bir başkasına veya bir gruba karşı yöneltmesi ve yaralama gibi ölüm gibi olaylara yol açacak eylemlerin bilinçli olarak gerçekleştirilmesi şiddet olarak bilinir (Güçray, 2009: 217).

Ergenler bazı problemlerini dinleyecek kişileri daha çok akranları arasında bulmaktadır. Bu neden akranlar ile kuvvetli bir iletişime geçmeleri gerekmektedir. Bu iletişim veya ilişki zaman zaman akranlar arasında üstünlük kurma eylemine, beraberinde de akran baskısına dönüşmektedir. Akran baskısı bir bireyin başkalarına sözlü, fiziksel, duygusal veya psikolojik olarak şiddet uygulaması olarak da tanımlanabilir. Anne babalarından veya yakın çevresindeki kimselerden şiddet gören çocuklar karşılarna çıkacak olan fırsatlarda görmüş oldukları şiddeti eyleme dönüştürmektedirler. Ebeveynler kendi aralarında yaşanan şiddetten çocuklarının pek etkilenmeyeceğini zannetseler de gerçek tam aksini söyler (Karasar, 2004: 96).

Ergenlik döneminde olan bireylerin kimlik arayışları dolayısı ile akranlarına yöneldikleri ve akranları ile yakın ilişkiler kurdukları görülmektedir. Bu nedenle akranlarına kendilerini kabul ettirmek uğruna akran baskısına maruz kalabilmektedirler.

1.2.6.3. Bellek Sınırları

Belleğin en temel işlevi öğrenilen bilgileri saklamasıdır. Bireyin yaşamını sürdürmesi için çevresine uyum sağlayabilmesi gerekir. Bu uyum için de bireyin öğrendiği bilgileri yeri zamanı geldiğinde kullanması gerekir. Dolayısı ile bir depo işleminin yapılması gerekmektedir. Edinilen bilgilerin saklanması ve geri çağırılmasına göre iki tip bellekten söz edilebilir. Bunlar tanımlanabilir bellek ve refleksif bellektir. Tanımlanabilir bellek bilinçli bir düşünme sürecini gerektiren bu bellek türü çevremizde olan olayları yerleri ve insanları sözcükler şeklinde kodlayan bellektir. Bu bellek bilgileri karşılaştırma değerlendirme ve bir araya getirme gibi bilişsel işlemler yapmaktadır. Bu bellekten

bilgiler çağrılırken yeniden sıralama ve gruplama gibi yaratıcı süreç işlemektedir (Karasar, 2004: 55).

Refleksif bellek ise kelimelerle ifade edilmeyen bazı motor hareketlerin nasıl yapılacağına belirlendiği bellek olarak bilinmektedir. Bu bellek de kodlamanın yapılması için sık yapılan tekrarlarla gerçekleşir. Dolayısı ile bu bellekte bilinçli düşünmeyi gerektiren işlemler yer almamaktadır. Edinilen bilgilerin saklama süresine göre bellek türleri kısa süreli orta uzun süreli ve uzun süreli olma üzere üç tür bellekten söz edilmektedir. Kısa süreli bellek bilgilerin sadece saniyelerle sınırlı olarak tutulduğu bellektir. Kişi bir nesneye baktığında cisim görüş açısından çıkarılsa bile bir süre daha cismin hayali gözünün önünde yer alacaktır. Bu belleğin süresi genellikle 1 saniyeden daha kısadır. Bu süreyi uzatmak için cisimlere bakma uzatmak veya tekrarlamak gerekmektedir (Tatlıoğlu, 1996: 71).

Bilim adamları insan belleğinin doğuştan gelen sınırlarının da verilen kararın kalitesini etkilediğini kabul etmişlerdir. Bu tür sınırlardan bazıları şöyledir: Öncelikle kısa süreli belleğimizde yer alan hedeflerimizin davranışlarımızı yönlendirmektedir. Çünkü her tür eylem kısa süreli bellekte gerçekleştirilmektedir (Byrnes, 1998: 98).

Kısa süreli belleğin sınırlılıkları, karar veren kişinin eldeki seçeneklerle ilgili bilgilerini işleme sürecini de etkiler. Kısa süreli bellek belli bir miktardaki bilgiyi zihinde tutabilir (Güneş, 2014: 65).

Sonuç olarak, karar veren kişi etkili bir strateji uygulamış ve başarılı olmuşsa aradan uzun zaman geçtiğinde belleğin sınırlarından dolayı bu stratejiyi tekrar aklına getiremeyebilir. Çünkü insanın bilgisayar gibi her olayı hafızasında aynı şekilde saklayabilme imkanı yoktur. Hayattaki yeni olaylar, bireyin geçmişte yaşadıklarının etkisini silebilir. Bu yüzden bireyin benzer bir durumla karşılaştığında aradan çok uzun zaman geçmişse, başlangıçta yaptığı işlemleri tekrar yapması gerekecektir. Bellek sınırlarının, kişinin asıl hedeften sapmasına yol açabilecek zihni dağıtan şeyleri destekleme eğilimi vardır. Bellek sınırları sistemin normal işleyişindeki sınırları, baskıları yansıtır (Byrnes, 1998: 66).

1.2.6.4. Bilgi Eksikliği

Karar verme aşamasında olan bireyler bilişsel düzeyleri, verilecek olan kararın kalitesini etkilemektedir. Çünkü karar verme işi bir süreçtir ve problemi algılama ile başlayıp verilen kararın değerlendirmesi ile son bulur. Bu durumda bireyin bilgi birikimi önem kazanmaktadır. Yeterli bilgi sahibi olan bireyler hem problemi algılama aşamasında hem de çözüm aşamalarında daha sağlıklı değerlendirmeler yapabilecektir. Oluşan problem durumuna karşı farklı seçenekler devreye sokabilmek ve bu seçeneklerden çözüme en fazla katkı sağlayabilecek olanı uygulayabilmek bilişsel bir yeti gerektirmektedir. Yeterli bilgi birikimine sahip olmayan bireylerde ise doğal olarak problem çözümüne ilişkin verilecek kararların isabet oranı düşük olacaktır (Özen, 1997: 17).

Çünkü karar verecek bireyin analitik düşünme becerisi, doğru bilgi ile verilecek karara katkı sunması zor olacaktır. Bilgi birikimine bağlı olarak kritik düşünebilme becerisi ortaya çıkmakta ve karar verme sürecinde oldukça etkili olmaktadır. 1960'lı yıllarda ortaya atılan bu kavram John Dewey' in yansıtıcı düşünme kavramı ile özdeşleştirilmektedir. Bu düşünme biçiminde iki önemli aşamadan söz etmek gerekir. Birincisi bir sorun ya da problemin varlığı ikincisi ise bu problemle ilgili verilerin toplanması analiz edilmesi ve değerlendirilmesidir. Bireyin kritik düşünebilmesi karar verme aşamasında bireye olumlu yansıyacaktır (Türkçapar, 1998: 82).

1.2.6.5. Düzenleme (Ölçme) Eksikliği

Düzenleme eksikliği hatalı kararlar verilmesine neden olabilmektedir. Çünkü bireylerin aşırı özgüven içerisinde olmaları veya yeterli özgüvene sahip olmamaları gerçekleştirecekleri eylemlere yansımaktadır. Bu durum ise nitelikli karar vermeyi güçleştirmektedir (Öztürk, 2002: 56).

1.2.6.6. Sezgiler ve Önyargılar

Bir kimse veya bir olayla ilgili olarak belli gerekçelere dayanarak önceden edinilmiş bilgilere dayanarak olumlu veya olumsuz yargı, peşin hükümdür. Önyargıyı başkaları hakkında yapılan olumsuz bir değerlendirme olarak ele aldıktan sonra “ötekî” ni olumsuz değerlendirme ve “ötekî”ne olumsuz bir davranış olarak ikiye ayırır. Önyargı, bir kanıt olmadan veya çok az bir kanıt ile bir olay veya bir kişinin iyi veya kötü

olduğuna dair önceden oluşan bir düşüncedir. Değişime açık olmayan statik ve değişime direnen bir olgu olarak da ifade edilebilir (şencan, 2005: 34).

nyargı kelimesi ile peşin hüküm kelimeleri genellikle aynı anlamda kullanılsa da Allport’a göre (1979) iki kavram birbirinden farklıdır. Peşin hüküm edinilen yeni kanıtlar sayesinde değişebilir ancak önyargı elde edilen yeni bilgiler olsa bile değişmeye karşı son derece direnç göstermektedir. nyargı olumlu ve olumsuz bir tutum olarak tanımlanabilir. nyargı ile ilgili çalışmaları ile bilinen Gordon Allport (1954) da önyargı için herhangi bir deneyime dayanmaksızın olumlu ve olumsuz tutum ifadesini kullanır olumlu n yargıyı zararsız olarak niteleyen Allport, olumsuz önyargının zararlı olduğunu ileri sürmektedir.

Gordon Allport nyargı ile ilgili “Belirli bir gruba ait bir bireye karşı, yalnızca o gruba ait olmasından dolayı takınılan düşmanca tutum” ifadesini kullanır. Bu tutumun temelinde söz konusu grubun istenmeyen bir takım özelliklerinin olduğunun kabul yatmaktadır. Bununla birlikte önyargı ile ilgili Brown ve Mann (1990: 66) “belirli bir grubun üyelerine karşı, o grubun yesi olmalarından dolayı sergilenen aşağılayıcı toplumsal tutumlar, bilimsel inançlar, nefret hisleri ve ayrımcı davranışlar” ifadesini kullanır. nyargı ile en dikkat çeken görüşlerden biri ise Clawson ve Smith’e (1990: 96) aittir. İkililer, nyargı için “fonksiyonel olarak asıl konuyla bir ilgisi olmayan; din, ırk, cinsiyet veya milliyet temelinde dayalı ayrımcılık” ifadesini kullanır (Türkçapar, 1998: 49).

nyargı kavramı, bütün olasılıklar hesaplanmadan alınan, aksini ispatlayacak bir yığın detay olsa bile sabit fikre sıkı sıkıya bağlı kalınan bir karar anlamına gelmektedir. nyargı insanları belli gruplara ayırma eğilimidir. nyargılara sahip olan kişiler kişileri belli özelliklerine göre gruplara ayırırlar ve grup için uygun olan özellikleri kişilere de yüklerler. n yargının en temel sayıtlarından biri de kişilerin kendilerini yüceltme, kendileri için bu yüceltmeyi yaparken başkalarını da küçük görme eğilimleridir (Bowlby, 2012: 57).

1.2.6.7. Kodlama Süreçleri

Karar vericilerin karşısına birden çok seçenek çıktığında zihninde bir kodlama yapması gerekir. Kodlama işlemi iki türlüdür. Bunlardan birisi bilgiyi değişikliğe uğratmadan

göstermek, diğeri ise bilgiyi düzenlemektir veya sentezlemektir. Karar vericilerin kodlama süreçlerinin yani algılamalarının önemini belirtmek üzere yaptıkları araştırmada deneklere bir durum sunmuş ve karar vermelerini beklemişlerdir. Deneklerin verdikleri kararların zihinlerinde oluşturulan kodlamalarla ilişkili olduğu tespit edilmiştir (Sümer ve Güngör, 1999: 14).

1.2.6.8. Duygular

Duygular insanlar için olmazsa olmaz sayılabilir. Duyguların insan yaşamını doğrudan etkilediği düşünülmektedir. İnsanlar herhangi bir konuda karar verecekleri zaman duygularının da etkisinde kalabilmekte ve verdikleri kararlar duygularına değişkenlik gösterebilmektedir. Duygular bilişsel tahmin ile çatışma çözme stratejisi arasında uzlaşma görevi yapan bir araçtır. Duyguların kendi odaklı yaklaşma duyguları, kendi odaklı uzaklaşma duyguları, diğerleri odaklı yaklaşma ve diğerleri odaklı uzaklaşma duyguları olmak üzere dört alt gruptan oluşmaktadır (Taylan, 1990: 66).

Kendi odaklı uzaklaşma duyguları, bu duygular daha çok küçük düşürülmüş, utanmışlık, suçluluk ve mahcubiyet duygularıdır. Birey burada olumsuzluk ile kendini ilişkilendirir ve bunu bir benlik davasına dönüştürebilir. Suçluluk duygusunda karşılaşılan olayı düzeltmeye çalışmak varken utanmışlık duygusunda özür dilemeye yatkınlık vardır.

Kendi odaklı yaklaşma duyguları, kaygı, gerilmişlik ve öfke olarak bilinen bu duygular, hedefe giden yolda başarısızlığa uğrandığında bağımsız olarak kendiliğinde ortaya çıkan duygulardır. Benzer bir yaklaşımda kişi hedefleri uğruna savaşıırken karşısına çıkacak olan engellere veya zorluklara bile düşmanlık besleyebilir (Gençtan, 1993: 63).

Öfke duygusunun saldırgan duygularla ilişkili olduğu bilinmektedir. Janis (1989: 97)'e göre ise öfke uzaklaşma davranışında çok yaklaşma davranışı ile ilişkilendirir.

Başkaları odaklı yaklaşma duyguları, genellikle kişiler arası yardımlaşma, zor durumlarla karşılaşıldığında dayanışma içinde olma, başkalarına acıma içeren duygulardır. Başkalarına hayranlık, minnet duyma, saygı gösterme, sempati duyma onlar için üzülebilmek gibi kategorilerde değerlendirilebilir. Bu duyguların çatışma çözmede oldukça pozitif etkileri vardır (Erdem, 1997: 88).

Diğerleri odaklı uzaklaşma duyguları, daha çok korku ile ilişkilendirilir. Üzülme acıma duygularını da barındırır. Karşılaşılabacak olayların neticelerinin kötü hatta daha kötü olmasından endişe duyarak kaçma isteği olarak da ifade edilebilir. Benzer bir yaklaşım ortaya koyan da; oluşacak hasarı önlemek için kaçmaya hazır olma ile ilgili olduğunu öne sürerler. Böylece çatışmayı çözmek için bir yöntem geliştirilmiş olmaktadır (Raja, 1991: 81).

1.2.6.9. Stres

Sözlük anlamı olarak stres gerginlik bunalım hali şiddet gerilim zorlama gibi anlamlara gelmektedir. Aynı zamanda stres organizmanın olası tehditlere karşı kendini savunmak için fiziksel veya duygusal tepki verme olarak da tanımlanabilir. Daha basit bir tanım ile de etki-tepki şeklinde ifade edilebilir. Strese neden olacak bir etkiye maruz kalan bireyler bu etkiye karşı bir eylem ile tepkide bulunabilecekleri gibi yok sayma seçeneğini de değerlendirebilirler. Bu durum daha çok bireyin donakalması şeklinde gerçekleşmektedir (Lazarus, 1991: 36).

Stresle ilgili yapılan araştırmalarda benzer tanımlara rastlamak mümkündür. Örneğin stresi; kişilerin dayanma sınırını aşan, bireyleri tehdit eden ilişkiler toplamı olarak ifade eder. Vücuda dışarıdan gelen bir talebe verilen tepki olarak yorumlar. Güneş (2014: 56) ise biraz daha farklı bir bakış açısı ile bireyin gerçek dünyası ile hayal dünyası arasındaki farklılığa verilen tepki şeklinde tanımlar.

Bireyler üzerinde baskıya neden olan fiziksel veya duygusal durumlara adapte olma çabası olarak ifade eder. Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında stres ile ilgili, stresin birey ile çevresini etkileşimi sonucunda oluştuğu ve kişiyi motivasyon duygusundan daha fazla harekete geçirdiği sonucuna ulaşılabılır (Laible, 2007: 45).

Strese neden olan durumlara bakıldığında zaman ile ilgili yanlış planlama veya plansız yaşamın çok etkili olduğu görülmektedir. Belli bir zaman diliminde yapılması gereken işler eksik zaman planlaması nedeni ile yapılamadığında kişilerde gerginlik ve stres meydana gelecektir. Strese neden olan durumlar sadece zamanla sınırlı değildir elbet. Örneğin kişilere yeteneklerinin ve veya kabiliyetlerinin çok üzerinde yüklenen işler de gerginliğe neden olmaktadır. Bu işler beklenen zamanda beklendiği şekilde

bitmeyecektir. Stresin zarar verici etkilerini azaltmak için stresle başa çıkmayı, başka bir ifade ile stres yönetimini yapabilmek gerekmektedir. Stresin karar verme mekanizması üzerinde de etkisini olduğu düşünülmektedir. Özellikle stresin aşırı olması dikkat eksilmesine neden olacağından verilecek kararların sağlıklı olmasını engelleyecektir (Kökdemir, 2003: 55).

1.2.7. Karar Teorileri

Bu kısımda, betimsel karar teorileri, normatif, rasyonel karar teorisi ve rasyonel ve betimsel karar teorileri konularına yer verilecektir.

1.2.7.1. Betimsel Karar Teorileri

Bu kısımda, olasılık teorisi, pişmanlık teorisi, sosyal karar teorisi ve sağlık inanç modeli konularına yer verilecektir.

1.2.7.1.1. Olasılık Teorisi

Karşılaştıkları herhangi bir olay karşısında bir karar verme durumunda olan bireyler verecekleri kararın doğuracağı sonuçları değerlendirmek için zihninde bir olasılık zinciri oluştur ve bu olasılıkların sonucunda vereceği kararı etkilenir. Kendisine fayda sağlayacak olan sonucu doğuracak olan kararı vermek için en kuvvetli olasılığa sahip olan seçeneği değerlendirecektir (Adair, 2013: 14).

1.2.7.1.2. Pişmanlık Teorisi

Bireyler zaman zaman verdikleri kararların sonuçlarından ötürü pişmanlıklar yaşayabilirler. Böyle sonuçlar daha sonraki kararlarını vermede önemli etkiye sahiptir. Daha önce kendilerine pişmanlık durgusunu yaşatan olaylara benzer sonuçlar doğurma ihtimali olan kararları vermemeye özen göstereceklerdir (Baron, 2007: 67).

1.2.7.1.3. Sosyal Karar Teorisi

Bireylerin verecekleri kararlar sosyal olayların da etkisinde kalmaktadır. Kararların doğurduğu sonuçların sosyal olarak yansımaları da verilecek kararları etkilemektedir. Sosyal karar teorisinin teknikleri insanlar tarafından oldukça yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Bazı kararları alırken oldukça fazla kullanılır. Örneğin bazı kararları alırken, oy verirken herhangi bir ürün satın alırken yararlanılmaktadır (Erikson, 1968: 87).

1.2.7.1.4. Sağlık İnanç Modeli

“Sağlık İnanç Modeli, bireylerin sağlık davranışlarının inanç, değer ve tutumlarından etkileneceğini savunmaktadır.” Bireyin sağlıkla ilgili davranışları; sağlığına verdiği değer, hastalık ve hastalığın sonuçlarına ilişkin inançlarından etkilenir. Bireylerin sağlıkla ilgili tutum ve davranışlarının altında yatan algıların saptanması ve yanlış/eksik olan yanlarının tamamlanması onları eyleme geçirecektir (Janis, 1989: 55).

1.2.7.2. Normatif, Rasyonel Karar Teorisi

Bu kısımda, beklenen kazanç teorisi konusuna yer verilecektir.

1.2.7.2.1. Beklenen Kazanç Teorisi

Morgenstern tarafından 1947 yılında geliştirilen bu teori en eski rasyonel teori olarak bilinmektedir. İnsanların nasıl davrandıklarından ziyade nasıl davranacaklarını belirlemek için geliştirilmiştir. Özellikle akılcı karar vermenin gerekliliklerini yerine getiren bireylerin nasıl davrandıklarını incelemek için geliştirilmiştir. Bu teoriye göre bireyler karar vermeden önce zihinlerinde matematiksel olasılık hesapları aracılığı ile sonucu en kazançlı olacak kararı vermeye çalışmaktadırlar (David, 1990: 35).

1.2.7.3. Rasyonel ve Betimsel Karar Teorileri

Bu kısımda, çatışma teorisi ve kısıtlamalar modeli konularına yer verilecektir.

1.2.7.3.1. Çatışma Teorisi

Günlük hayat verdiğimiz önemli kararlar ile sıradan kararlar arasında önemli farklar vardır. Önemli kararları önemli kılan şey bireylerin kendilerinin veya yakınlarının hayatları ile ilgili olmasının yanında kararı vermeden önce düşünmek için gereken zamanın kısıtlı olmasıdır. Önemli kararlar verilecek olduğu zaman bireylerin yaşadıkları zihinsel süreçler çok daha gerilimlidir. Atışma teorisine göre önemli kararları alırken 5 temel karar verme stilinden faydalanılır. Bu stiller çatışmasız bağlılık, çatışmasız değişim, savunucu kaçınma, aşırı uyarılmışlık ve ihtiyatlı seçiciliktir (Adair, 2013: 14).

Birey bir uyarı aldığında bu uyarıyı göz ardı ederek aksisi gibi yaşamaya devam etme kararı alırsa bu durum çatışmasız bağlılık olarak adlandırılır. Mevcut uyarı bir tehdit olarak algılanmamıştır çünkü. Bu da bireyin stres içinde olmasını engelleyecek yönde etki yapmaktadır. Bireyin aldığı uyarıyı göz ardı edilemeyecek olarak algılaması, bir

kaçış yolu bulmaya çalışmasını gerektirecektir. Bu durumda geçmişte başına gelen benzer olaylarla kıyaslama yaparak nasıl bir çıkış bulabileceğini sorgulamaya başlar. Seçeneklerden en dikkat çekici olanı tercih eder. Devamında seçilen seçeneğin uygun olup olmadığını sorgulamaya başlar ve seçeneğin kendisine zarar getirmeyeceğine kanaat ederse kaygı düzeyi azalmaya başlar. Gerilimi ve stresi düşer. Bu durum çatışmasız değişim olarak bilinir (Kepçeoğlu, 1999: 58).

Bulunan seçeneğin uygun bir seçenek olmadığına kanar ederse, yani seçiminden pişmanlık duyarsa seçeneği değiştirme yolları aramaya başlar. Burada başka bir çözüm yolu bulup bulamayacağı inancı devreye girmektedir. Eğer daha iyi bir seçenek bulamayacağına inanırsa eldeki seçeneklerden memnun olmasa bile bu seçenekleri kabullenir. Bu durum savunucu kaçınma olarak bilinir. Birey ilk seçiminin kötü olduğuna kanaat ettikten sonra daha iyi bir çıkar yolun olduğuna inanırsa yeterli zamanının olup olmadığını sorgulayacaktır ve yeterli zamanının olmadığını anladığında zor bir ikilem yaşayacaktır. Böyle zamanlarda verilecek kararlar çok geçerli olmayabilir. Yeterli zamanın olduğuna inanacak olursa bu durumda vereceği karar da ihtiyatlı seçicilik olarak bilinir (Kökdemir, 2003: 33).

1.2.7.3.2. Kısıtlamalar Modeli

Bu teori diğerlerine göre daha rasyonel sayılabilir. Çünkü etkin problem çözümünü, istenen sonuçların elde edilmesini sağlayan çözüm olarak nitelemektedir. Doğru karar verme sürecini de tanımlamaya çalışmıştır. Bu açıdan bakıldığında beklenen kazanç teorisini de andırmaktadır. Kısıtlamalar modeli normatif olmakla birlikte betimseldir de. Sosyal karar, olasılık teorisi ve sağlık inanç modeline benzeme yönüyle betimsel, basit kararların sonuçlarının istenmeyen sonuçlara neden olduğunu öne sürmesi bakımında da normatiftir. Kısıtlamalar modeli kişinin kendi davranışlarını açıklamak amacı ile geliştirilmiştir. Bu model en önemli farkı ise diğer modellerden daha fazla bir şekilde yapı ve süreçle ilgilenmektedir (Kuzgun, 1998: 71).

1.2.7.4. Gelişimsel Karar Teorisi

Bu kısımda, öz düzenleme modeli konusuna yer verilecektir.

1.2.7.4.1. Öz Düzenleme Modeli

Hayatlarında verdikleri kararları doğru olan bireylerin diğerlerine göre daha başarılı oldukları Byrnes (1998: 44) tarafından savunulmaktadır. Bireyler dünyaya geldiklerinde yeterli bir öz düzenleme yetisine sahip değildirler. Her ne kadar yaş büyüdükçe öz düzenleme yetisinde gelişmeler olsa da bu durum ergenlerde kısmen devam etmektedir.

Sosyal öğrenme yolu ile çocuklar çevrelerindeki bireyleri gözlemleyerek doğru kararlar vermeyi öğrenebilirler. Verdikleri kararların neticelerini gördükçe veya yaşça kendilerinden büyük olanlardan verdikleri kararlarla ilgili dönütler aldıkça verdikleri kararlara da yön verebilirler. Bu durum onları karar verme becerilerinin geliştiğini göstermektedir (Selçuk, 2000: 27).

Byrnes (1998: 61) öz düzenlemeye göre karar vermenin üç aşamasından bahseder. Bunlar ortaya çıkma, öğrenme ve değerlendirme aşamalarıdır. Ortaya çıkma aşamasında bireylerin bilgi birikimleri ön plana çıkmaktadır. Zira fazla bilgiye sahip olan bireyler karar vermeden önce daha fazla seçenek üretebilmektedirler. Değerlendirme aşamasında bireyler seçeneklerin olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirirler ve kendilerince en avantajlı buldukları seçeneğe karar verirler. (Byrnes, 1998: 62).

Öz düzenleme modeline göre seçenekleri tüm ayrıntıları ile değerlendirebilen bireyler daha başarılı olmaktadır. Öğrenme aşamasında ise daha çok önceden verilmiş kararların sonuçları ön plana çıkmaktadır. Verilmiş kararlar kişileri başarıya taşımışsa benzer kararları verme davranışı pekişecektir, ancak verilen kararlar olumsuz sonuçlar doğurmuşsa bu durumda da karar verme davranışı etkilenecektir. Burada kişinin yaşı devreye girmektedir. Çünkü yaş ilerledikçe yapılan hatalardan daha fazla ders çıkarma eylemi gerçekleşmektedir (Bowlby, 2012: 95).

1.3. İlgili Araştırmalar

1.3.1. Bağlanma Stili İle İlgili Araştırmalar

Göçener (2010: 60) üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada bağlanma düzeyleri ile kişiler arası ilişki tarzları arasındaki ilişkiyi araştırmış, Katılımcıların annelerine olan bağlılıkları ile babalarına olan bağlılıkları arasında anlamlı düzeyde olumlu ilişkiler bulunmuştur. Katılımcıların anne ve babaya olan bağlılık puanlarının düşmesi onlara olan güvenli bağlılığın yükselmesini ifade ettiğini ve anneye bağlılık puanları ile babaya bağlılık puanları birlikte yükselip ya da birlikte düştüğünü ifade etmiştir (Göçener, 2010: 79)

Bireylerin anne ve babalarına olan güvenli bağlılık düzeyleri ile kişiler arası ilişki tarzları arasındaki ilişkiye bakıldığında güvenli bağlanma puanı arttıkça besleyici ilişki tarzının da arttığı görülmüştür (Güneş, 2014: 45).

Güneş (2014: 55), ergenlerin bağlanma stilleri ile anne babalarının bağlanma stilleri arasındaki ilişkiye bakmış, ergenlerin ve annelerin güvenli bağlanmaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu yani güvenli bağlanan ergenlerin annelerinde güvenli bağlanma oranının diğer bağlanma stillerinden daha fazla olduğunu bulmuştur (Güneş, 2014: 63).

Saplantılı bağlanma stiline sahip olan ergenlerin anneleri düşük eğitim düzeyinde bulunmaktadır. Saplantılı bağlanma stili olan ergenlerin babalarında ise güvenli, korkulu ve kayıtsız bağlanma stillerine sahip ergenlerin babalarına göre daha yüksek düzeyde öfke belirtileri olduğu belirlenmiştir (Göçener, 2010: 86).

Hamarta (2005: 142), ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Ergenlerin kayıtsız bağlanma stili geliştirmesinde en fazla etkisi olan değişkenin baba mesleği olduğunu, güvenli bağlanma stili geliştirmesi ise en fazla ergenin erkek olması ve ergenin babasının eğitim düzeyinin yüksekliği olduğunu bulmuştur. Ergenin saplantılı bağlanma stili üzerinde anlamlı oldukları tespit edilen üç değişken modele girmiştir. Bu değişkenler ergenin sorunla karşılaştığında psikolog ya da psikiyatristten yardım alma durumu, ergenin erkek olması, annenin ilaç tedavisi gerektiren fiziksel hastalığı olduğunu bulmuştur.. Korkulu

bağlanma düzeyinin gelişimde ise ergenin yaşı, ergenin sorunla karşılaştığında psikolog ya da psikiyatristten yardım alma durumu ve annenin çalışma durumu gibi etkenlerin belirleyici olduğunu saptamıştır (Hamarta, 2005: 151).

Ergenlerde okul başarısı ile bağlanma arasındaki ilişki incelendiğinde, güvenli bağlanma geliştirmiş olan ergenlerin öğretmenleri tarafından daha meraklı, sözel yeteneği gelişmiş, bağımsız hareket edebilen, engellenme duygusu ile bas edebilen, gerektiğinde davranışlarını eleştirebilen, başarılı bireyler olduğu, başarısızların ise saplantılı bağlanmayı daha fazla geliştirdiklerini saptanmıştır (Aviezer vd., 2002: 266).

Arslan (2008: 17), ergenlerin bağlanma stilleri ile Erikson' un psikososyal gelişimi ve ego kimlik süreçlerini incelediği çalışmasında ergenlerin bağlanma stillerine göre "kararlılık" ve "keşfetme" puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulmuştur. Kayıtsız bağlanma stiline sahip ergenlerin diğerlerine göre daha yüksek kararlılık puanlarına sahip olduğunu, korkulu bağlanma stiline sahip ergenlerin diğerlerine göre daha yüksek "keşfetme" puanlarına sahip olduğunu bulmuştur. Bağlanma stillerine göre, psikososyal gelişim dönemleri (güven, özerklik, girişimcilik, çalışkanlık ve kimlik) puan ortalamalarının anlamlı düzeyde farklılaştığı bulmuştur. Güvenli ve kayıtsız bağlanan ergenlerin diğer bağlanma stillerine sahip ergenlere göre daha yüksek düzeyde "güven" duygusuna sahip olduğu, "özerklik", "girişimcilik", "çalışkanlık" ve "kimlik" dönemleri açısından ise kayıtsız bağlanan ergenlerin diğerlerine göre daha yüksek düzeyde kazanım gösterdiklerini ifade etmiştir. Bağlanma stilleri ve cinsiyete göre, "kararlılık" puan ortalamaları incelendiğinde; cinsiyete göre anlamlı farklılaşmanın olduğunu ve kızların erkeklere göre daha fazla "kararlılık" puan ortalamasına sahip olduğunu tespit etmiştir. Bağlanma stilleri ve cinsiyete göre; psikososyal gelişimin beş döneminde de puan ortalamalarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığını ve kızların erkeklere göre daha fazla "güven", "özerklik", "girişimcilik", "çalışkanlık" ve "kimlik" duygusuna sahip olduğunu bulmuştur. Ayrıca "özerklik" dönemi puan ortalamalarının bağlanma ve cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılaştığını, kayıtsız bağlanma stiline sahip kızların, diğer bağlanma stillerine sahip kızlardan daha yüksek "özerklik" düzeyine sahip olduğunu ve kayıtsız bağlanma stiline sahip kızların, güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu bağlanma stillerine sahip erkeklerden daha yüksek "özerklik" düzeyine sahip olduğunu bulmuştur (Arslan, 2008: 44).

1.3.2. Karar Verme Stili İle İlgili Araştırmalar

Uzunoğlu (2008: 47), Türk futbol hakemlerinin karar verme stillerini bazı değişkenler açısından incelemiş ve araştırma sonucunda, hakemlerin yaşları ile kaçınan karar verme stili; meslek grupları ve gelir düzeyleri ile özsaygı, dikkatli ve kaçınan karar verme stilleri; öğrenim durumları ile kaçınan karar verme stili; klasmanları ile kaçınan ve erteleyici karar verme stilleri; medeni durumları ile kaçınan karar verme stili; taraftar baskısı ile kaçınan ve panik karar verme stilleri arasında anlamlı düzeyde farklılık tespit etmiştir (Uzunoğlu, 2008: 48).

Yapılan çalışmalarda, yüksek düzeyde akademik başarıya sahip olan öğrencilerin karar verirken, orta ve düşük düzeyde akademik başarıya sahip olan öğrencilerden daha çok mantıklı karar verme stratejisini kullandıkları belirtilmiştir (Güneş, 2014: 62). Bunun yanında Erdem (1997: 36) yaptığı bir çalışmada akademik başarısı düşük olan öğrencilerin akademik başarısı yüksek olan öğrencilerden daha fazla içtepsel ve aceleci karar verme davranışı gösterdiklerini ifade etmiştir.

Brown ve Mann (1990: 57) yapmış oldukları araştırmada, özsaygısı yüksek olan bireylerin karar verme davranışında daha yeterli ve yetenekli olduklarını ayrıca karar verirken daha sistematik ve ayrıntılı düşündüklerini belirtmişlerdir. Düşük özsaygıya sahip bireylerin sistemli ve mantıklı bir şekilde değerlendirme yapıp karar vermesini engellediğini buna rağmen benlik saygısı yüksek bireylerin ise, karar verirken daha az zorlandıklarını ve daha az stres yaşadıklarını tespit etmiştir (Güçray, 2009: 209).

Kökdemir, (2003: 362) Türkiye'deki beden eğitimi ve spor elemanlarının karar verme ve atılganlık düzeylerini incelemiş ve atılganlık düzeyleri arttıkça, karar vermede özsaygı ve dikkatli karar verme stili pozitif yönde, kaçınan, erteleyici ve panik karar verme stilleri ise negatif yönde yükseldiğini bulmuştur. Bunun yanında; akademik hiyerarşideki ilerlemede ve yöneticilik alanında çalışan öğretim elemanlarının, atılganlık düzeyleri ile karar verme stillerinin olumlu düzeyde yükseldiği, Öğretim elemanlarının atılganlık düzeyleri ve karar verme stilleri açısından yeterlilik kazanabilmeleri beden eğitimi ve spor mesleği açısından önemli olduğu bulgularına ulaşmıştır.

Özcan (1999: 62) tarafından, liselerdeki yöneticilerin karar verme stillerine yönelik yapılan araştırmada 36-40 yaş aralığındaki yöneticilerin, 25-30 yaş aralığındaki yöneticilere göre, 41-45 yaş aralığındaki yöneticilerin de 20-25 yaş aralığındaki yöneticilere göre karar verme sürecinde seçenekleri daha mantıklı inceledikleri yönünde bir bulguya ulaşmıştır.

Benzer çalışmalar incelendiğinde Baron, (2007: 128).da yapmış olduğu çalışmada, yaş ilerledikçe karar verme yeteneğinde artış olduğunu ve kararların daha bağlayıcı olduğunu belirtmiştir.

Alver (2003: 147) tarafından yapılan çalışmada da bireylerin karar verme stillerinin içinde bulundukları yaş gruplarına göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Özcan (1999: 14) tarafından, Kuzgun (1998: 51) Karar Stratejileri Ölçeği kullanılarak, lise yöneticilerine yönelik yapılan çalışmada karar verme stillerinde cinsiyete göre fark bulunamamıştır.

Adair (2013: 98) tarafından, Kuzgun (1998: 71)'un Karar Stratejileri Ölçeği kullanılarak liselerdeki yöneticilerin karar verme stillerine yönelik yapılan araştırmada karar verme stillerinden bağımlı karar verme stili dışındaki stillerin, yaş değişkenine bağlı olarak farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Arslan (2011: 66) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin karar verme stilleri benlik saygısı ve utangaçlık açısından incelenmiş olup utangaçlık ile karar vermede özsaygı ve dikkatli karar verme arasında negatif yönde bir ilişkiye rastlamıştır. Kaçıngan karar verme alt boyutunda ise benlik saygısı yükseldiğinde kaçıngan karar verme davranışı düşerken benlik saygısı yüksek öğrencilerde kaçıngan karar verme durumlarında düşüş gözlemlenmiştir. Öğrencilerin utangaçlık düzeyi düştükçe kaçıngan, erteleyici ve panik karar verme düzeyleri de düştüğü sonucuna ulaşmıştır (Arslan, 2011: 67).

BÖLÜM 2: YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar verme stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, mevcut durum ve değişkenler arasındaki ilişkiler belirlenmiştir. Araştırmanın amacını gerçekleştirebilecek, hipotezlerini analiz edebilecek değişkenler ve değişkenler arasındaki ilişkiler tespit edilmeye çalışılacak ve araştırma “tarama” modelinin bir alt türü olan “ilişkisel tarama” modeline uygun olarak tamamlanacaktır. İlişkisel tarama modeli bilinen bir olay veya bilinen bir durumun farklı değişkenler dikkate alınarak, bu değişkenlerin birbirini etkileyip etkilemediğini, bağımsız değişkenlerin bağımlı değişkenleri etkileyip etkilemediğini sorgular (Karasar, 2004: 88).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni İstanbul ili Anadolu yakasında bulunan ortaokul düzeyindeki öğrencilerdir. Araştırmanın örneklemi ise Ümraniye ve Sultanbeyli ilçelerindeki Nihat Sami Banarlı Ortaokulu ve Aydos Ortaokulunda 5-6-7-8. Sınıflarında öğrenim gören 327 öğrenci oluşturmaktadır.

Araştırmaya Sultanbeyli Aydos Ortaokulundan 188, Ümraniye Nihat Sami Banarlı Ortaokulundan 140 öğrenci katılmıştır. Örneklem seçimi yapılırken tesadüfi örnekleme seçimi uygulanmıştır. Uygulanması oldukça kolaydır. Evrendeki birimler önce listelenir ve numaralanır. Daha sonra ‘*rastgele sayılar tablosu*’ kullanılarak örnekleme girecek elemanlar belirlenir. Rastgele sayılar tablosunun en üst basamağında bulunan 1-4, 5-8, 9-12 ..... gibi kolon numaraları aracılığı ile rastgele sayılar tablosundaki 40 kolondan herhangi biri rastgele olarak başlangıç kolonu belirlenir. Evrendeki eleman sayısının kaç basamaklı olduğuna bakılır. Örneğin 3 basamaklı ise üç kolon birlikte değerlendirilir. Çalışılacak kolonlar belirlendikten sonra ilk satırdan başlanarak sayılar okunur. Eğer okunan sayılar evrendeki eleman sayısı içinde kalıyorsa örnekleme alınır (Karasar 2004).

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada verilerin toplanması için iki adet ölçek ile bir adet bilgi formu kullanılmıştır.

2.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu formda öğrencilerin çeşitli kişisel bilgilerine ulaşmak için gerekli sorular yer almaktadır. Öğrencilerin cinsiyeti, doğum tarihi, sınıfı, kardeş sayısı, anne babalarının eğitim durumu, kardeşler arasındaki doğum sırası, anne babalarının medeni halleri, anne babalarının ekonomik durumları ve anne babalarının sağ-özü-öz-üvey olma durumları sorulmuştur (Ek 1).

2.3.2. İlişki Ölçekleri Anketi

Yetişkin bireylerin bağlanma tarzlarını ölçmek için Griffin ve Bartholomew (1997: 54) tarafından geliştirilen araç, Türkçeye Sümer ve Güngör (1999: 69) tarafından uyarlanmıştır. Güvenli, kaçınmacı, saplantılı ve korkulu olmak üzere dört bağlanma tarzını belirlemek için kullanılan ölçek likert tipindedir. İlişki Ölçekleri Anketi, 17 maddeden oluşmakta ve 1 (bana hiç uygun değil) ile 7 (bana tamamen uygun) aralığında değerlendirilmektedir. Ölçekte yer alan 5., 7., ve 17. maddeler tersine kodlanarak puanlamaya dahil edilmektedir. Bağlanma boyutlarını hesaplarken 5. maddenin (Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım) hem orjinal hem de ters yüklü hali kullanılır. 3., 7., 8., 10. ve 17. maddelerin ortalamaları güvenli bağlanma puanını; 1., 4., 9. ve 14. maddelerin ortalamaları korkulu bağlanma puanını; 5. (ters yüklü), 6., 11. ve 15. maddelerin ortalamaları saplantılı bağlanma puanını ve 2., 5. (orjinal), 12., 13. ve 16. maddelerin ortalamalı da kayıtsız bağlanma puanını vermektedir. İlişki Ölçekleri Anketi'nin orijinalindeki alt ölçeklerinin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları 0.41 ile 0.70 arasında değişmektedir. (EK 2)

2.3.3. Melbourne Karar Verme Ölçeği

Orijinali Brown ve Mann (1990: 83), tarafından geliştirilmiş olan Melbourne Karar Verme Ölçeğini, (Melbourne Decision Making Questionary) Deniz (2010: 77), Türkçe'ye uyarlayarak geçerlik ve güvenirlik çalışmasını yapmıştır. Melbourne Karar Verme Ölçeği I-II (MKVÖ)'nin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları 2002-2003 öğretim yılında Selçuk Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Bilgisayar Sistemleri Öğretmenliği ve Otomotiv Öğretmenliği ikinci sınıf öğrencileri üzerinde yürütülmüş ve 154 öğrenciden veri toplanmıştır (Deniz, 2010: 45). Melbourne Karar Verme Ölçeği iki kısma ayrılmaktadır. I. kısım: Karar vermede özsaygıyı (kendine güven) belirlemeyi

amaçlamaktadır. Altı maddeden oluşmakta ve üç maddesi düz, üç maddesi ters yönde puanlanmaktadır. Puanlama maddelere verilen “Doğru” yanıtı 2 puan, “Bazen Doğru” yanıtı 1 puan, “Doğru Değil” yanıtı 0 puan şeklinde yapılmaktadır. Ölçekten alınabilecek maksimum puan 12’dir. Yüksek puanlar karar vermede özsaygının yüksek olduğunun göstergesidir. II. Kısım ise 22 maddeden oluşmakta ve karar verme stillerini ölçmektedir. Dört alt faktörü bulunmaktadır (Deniz, 2010: 33). 1. Dikkatli Karar Verme Stili: Bireyin karar vermeden önce özenle gerekli bilgiyi araması ve alternatifleri dikkatlice değerlendirdikten sonra seçim yapma durumudur. Bu faktör altı madde (2, 4, 6, 8, 12, 16) ile ifade edilmiştir. 2. Kaçınan Karar Verme Stili: Bireyin karar vermekten kaçınması, kararları başkalarına bırakma eğiliminde olması ve böylece sorumluluğu bir başkasına devrederek karar vermekten kurtulmaya çalışma durumudur. Bu faktör altı madde (3, 9, 11, 14, 17, 19) ile ifade edilmiştir. 3. Erteleyici Karar Verme Stili: Bireyin kararı geçerli bir neden olmaksızın sürekli erteleme, geciktirme ve sürüncemede bırakma durumudur. Bu faktör, beş madde (5, 7, 10, 18, 21) ile ifade edilmiştir. 4. Panik Karar Verme Stili: Bireyin bir karar durumu ile karşı karşıya kaldığında, kendini zaman baskısı altında hissederek aceleci davranışlar sergileyip çabuk çözümlere ulaşma çabası durumudur. Bu faktör, beş madde (1, 13, 15, 20, 22) ile ifade edilmiştir.

Melbourne Karar Verme Ölçeğinin (MKVÖ I-II) güvenilirliğini Deniz (2010: 24), testin tekrarı ve iç tutarlık yöntemleriyle ayrı ayrı hesaplamıştır. Testin tekrarı yöntemi ile MKVÖ I-II 56 üniversite öğrencisine üç hafta ara ile iki kez uygulamış, testin tekrarı yöntemi ile alt ölçeklerden elde edilen güvenilirlik katsayıları $r=.68$ ile $r=.87$ arasında değiştiğini hesaplamıştır. Ölçeğin iç tutarlılık hesaplamasında Deniz (2010: 88), madde analizi yapmış, analiz sonucunda ölçeklerde yer alan toplam 28 maddenin, 26’sının madde toplam korelasyonları 33’ün üstünde; diğer iki maddenin, madde toplam korelasyonu ise 26 ve 27 olarak bulmuştur 154 üniversite öğrencisine uygulanan MKVÖ I-II’nin iç tutarlılık katsayıları; Karar vermede özsaygı 72, dikkatli 80, Kaçınan 78, Erteleyici 65, Panik 71 şeklinde hesaplamıştır.

MKVÖ I-II geçerlik çalışmalarını Deniz (2010: 28), kapsam geçerliği ve benzer ölçekler geçerliği yöntemi kullanarak gerçekleştirmiş, kapsam geçerliğinde, uzman görüşüne başvurmuştur. Benzer ölçekler geçerliğini Kuzgun (1998: 93), tarafından geliştirilen Karar Stratejileri Ölçeği ile yapılmış, öğrencilere Melbourne Karar Verme

Ölçeği I-II ve Karar Stratejileri Ölçeği birlikte uygulamıştır. MKVÖ I-II'nin alt ölçekleri ile KSÖ'nin alt ölçekleri arasındaki korelasyon katsayılarının 15 ile 71 arasında değiştiğini hesaplamıştır (EK 3).

2.4. Verilerin Toplanması

Veri toplama araçları okullara bizzat giderek elden dağıtılmış olup öğrencilerin sağlıklı ve doğru cevaplar vermeleri sağlanmıştır. Bu esnada öğrencilere herhangi bir yönlendirme yapılmamıştır. Öğrenciler soruları cevaplarken yaklaşık 40 dk. boyunca başlarında beklenerek uygulama gerçekleştirilmiştir. Veri toplam araçlarda yer alan soruların bazılarını öğrencilerin anlayamadığı görülmüştür. Bunun üzerinde herhangi bir yönlendirme yapılmadan gerekli açıklamalar yapılmıştır. Uygulama öncesinde okul idarelerinden izin alınmış olup uygulama sırasında rehber öğretmenlerden de yardım alınmıştır.

2.5. Verilerin Analizi

Araştırmada, demografik verilerin değerlendirilmesinde N analizi, ölçeklerin güvenilirliğinin değerlendirilmesinde Cronbach's Alpha katsayısı analizi, değişkenlerin arasındaki ilişki olup-olmadığının değerlendirilmesinde Kaiser-Meyer-Olkin değeri (KMO) testi, değişkenler için faktör analizi yapıp yapılamayacağının değerlendirilmesinde Bartlett Küresellik testi, faktörlerin sayısını belirlemek için Varyans Analizi, değişkenlerin (bağımlı-bağımsız) hangi faktöre (güvenli, kayıtsız, korkulu, saplantılı, vs.) ait olduğunu belirlemek için Döndürülmüş Faktör Analizi, Faktörler arasındaki farklılıkların belirlenmesi için ANOVA Testi, faktörler arasındaki ilişkinin gücünün (kuvvetli, orta, zayıf), yönünün (Pozitif-negatif) ve farklılık olup olmadığının belirlenmesi için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır.

BÖLÜM 3: BULGULAR

3.1. Demografik Değişkenlere Ait Bulgular

Bu bölümde öğrencilerin cinsiyet, doğum yılı, sınıf, kardeş sayısı, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, doğum sırası, ebeveyn medeni durumu, ailenin ekonomik durumu, anne durumu (öz / üvey), anne durumu (sağ/ölü), baba durumu (öz / üvey) ve baba durumu (sağ / ölü) değişkenleri tablolar halinde gösterilerek açıklanmıştır.

Tablo 1: Cinsiyet Değişkeni Sonuçları

Cinsiyet	N	%
Erkek	121	36,9
Kadın	206	62,8
Toplam	327	99,7
Kayıp Değer	1	,3
Toplam		100,0

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan öğrencilerin 121 (%36,9)'i erkek, 206 (% 62,8)'sı kadındır. 1 öğrenci ise cinsiyetini belirtmemiştir. Araştırmaya toplam 328 öğrenci katılmıştır.

Tablo 2: Doğum Yılı Değişkeni Sonuçları

Doğum Yılı	N	%
2000-2004	287	82,2
2005-2009	18	11,5
Toplam	327	93,7
Kayıp Değer	22	6,3
Toplam	349	100,0

Katılımcıların 287'si 2000-2004, 18'i 2005-2009 doğumlu olup 22 öğrenci doğum yılını belirtmemiştir. 2000-2004 arasındakiler anketin yüzde 82,2'sini, 2005-2009 arasındakiler anketin yüzde 11,5'ini, doğum yılını belirtmeyenler ise anketin yüzde 6,3'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 3: Sınıf Değişkeni Sonuçları

Sınıf	N	%
5	98	29,9
6	55	16,8
7	130	39,6
8	44	13,4
Toplam	327	99,7
Kayıp Değer	1	,3
Toplam	328	100,0

Katılımcıların 98'i 5. sınıf, 55'i 6. sınıf, 130'u 7. Sınıf, 44'ü 8. sınıftır. 1 kişi Sınıfını belirtmemiştir. 5 sınıflar anketin yüzde 30'unu, 6 sınıflar yüzde 16,8'ini, 7. sınıflar yüzde 39,8'ini ve 8. sınıflar yüzde 13,5'ini oluşturmaktadır.

Tablo 4: Kardeş Sayısı Değişkeni Sonuçları

Kardeş Sayısı	N	%
1	24	7,3
2	101	30,8
3	101	30,8
4	49	14,9
5 ve Üzeri	46	14,0
Toplam	321	97,9
Kayıp Değer	7	2,1
Toplam	328	100,0

Ankete katılanları 24'ü bir kardeş, 101'i iki kardeş, 101'i 3 kardeş, 49'u 4 kardeş, 46'sı 5 ve üzeri kardeşe sayısına sahiptir. 7 kişi ise kardeş sayısını belirtmemiştir. Kardeş sayısı 1 olan aileler, anketin yüzde 7,5'ini, kardeş sayısı 2 olan aileler, anketin yüzde 31,5'ini, kardeş sayısı 3 olan aileler, anketin yüzde 31,5'ini, kardeş sayısı 4 olan aileler, anketin yüzde 15,3'ünü, kardeş sayısı 5 ve üzeri olan aileler, anketin yüzde 14,3'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 5: Annenin Eğitim Durumu Değişkeni Sonuçları

Annenin Eğitim Durumu	N	%
Okuma Yazma Bilmiyor	21	6,4
İlkokul	117	35,7
Orta Okul	120	36,6
Lise	42	12,8
Üniversite	16	4,9
Lisans Üstü	7	2,1
Toplam	323	98,5
Kayıp Değer	5	1,5
Toplam		100,0

Anne eğitim durumu verilerine bakıldığında katılımcıların annesinin 21'i okuma yazma bilmiyor, 117'si ilkokul, 120'si ortaokul, 42'si lise, 16'sı üniversite, 7'si lisansüstü eğitim durumuna sahiptir. 5 kişi ise eğitim anne babasının eğitim durumunu belirtmemiştir. Okuma yazma bilmeyenler anketin yüzde 6,5'ini, ilkokul mezunları yüzde 36,2 sini, ortaokul mezunları yüzde 37,2'sini, lise mezunları yüzde 13,0'mı, üniversite mezunları yüzde 5,0'ını ve lisansüstü mezunları yüzde 2,2'sini oluşturmaktadır.

Tablo 6: Babanın Eğitim Durumu Değişkeni Sonuçları

Babanın Eğitim Durumu	N	%
Okuma Yazma Bilmiyor	8	2,4
İlkokul	90	27,4
Orta Okul	116	35,4
Lise	66	20,1
Üniversite	25	7,6
Lisans Üstü	11	3,4
Toplam	316	96,3
Kayıp Değer	12	3,7
Toplam		100,0

Ankete katılan öğrencilerin baba eğitim durumları verilerine bakıldığında 8'i okuma yazma bilmiyor, 90'ı ilkokul, 116'sı ortaokul, 66'sı lise, 25'i üniversite, 11'i lisansüstü eğitim durumuna sahiptir. 12 kişi durumunu belirtmemiştir. Okuma yazma bilmeyenler anketin yüzde 2,5'ini, ilkokul mezunları yüzde 28,5 ini, ortaokul mezunları yüzde 36,7'sini, lise mezunları yüzde 20,9'ını, üniversite mezunları yüzde 7,9'unu ve lisansüstü mezunları yüzde 3,5'ini oluşturmaktadır.

Tablo 7: Doğum Sırası Değişkeni Sonuçları

Doğum Sırası	N	%
1	130	39,6
2	85	25,9
3	59	18,0
4	20	6,1
5 ve Üzeri	26	7,9
Toplam	320	97,6
Kayıp Değer	8	2,4
Toplam		100,0

Tablo 7 deki veriler incelendiğinde katılımcıların 130'unun doğum sırası 1, 85'inin doğum sırası 2, 59'unun doğum sırası 3, 20'sinin doğum sırası 4, 26'sının doğum sırası 5 ve üzeri doğum sırasında olduğu tespit edilmiştir. 8 kişi durumunu belirtmemiştir. Doğum sırası 1 olanlar anketin yüzde 40,6'sını, 2 olanlar yüzde 26,6'sını, 3 olanlar yüzde 18,4'ünü, 4 olanlar yüzde 6,3'ünü ve 5 ve üzeri olanlar 8,1'ini oluşturmaktadır.

Tablo 8: Ebeveyn Medeni Durum Değişkeni Sonuçları

Ebeveyn Medeni Durumu	N	%
Evli Birlikte Yaşıyor	303	92,4
Evli Ayrı Yaşıyor	9	2,7
Boşanmış	11	3,4
Toplam	323	98,5
Kayıp Değer	5	1,5
Toplam		100,0

Katılımcıların ebeveynlerinin 303'ü evli birlikte yaşıyor, 9'u evli ayrı yaşıyor, 11'inin boşanmış olduğu tespit edilmiştir. 5 kişi ise durumunu belirtmemiştir. Medeni durumu evli birlikte yaşıyor olanlar anketin yüzde 93,8'ini, evli birlikte yaşıyor olanlar yüzde 2,8'ini ve boşanmış olanlar yüzde 3,4'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 9: Ailenin Ekonomik Durumu Değişkeni Sonuçları

Ekonomik Gelir	N	%
Düşük	29	8,8
Orta	250	76,2
Yüksek	46	14,0
Toplam	325	99,1
Kayıp Değer	3	,9
Toplam		100,0

Ankete katılan öğrencilerin aile ekonomik durumları verilerine bakıldığında 29 kişinin düşük gelirli, 250 kişinin orta gelirli, 46 kişinin ise yüksek gelirli olduğu tespit edilmiştir. 3 kişi durumunu belirtmemiştir. Katılımcıların ailesinin ekonomik durumu düşük olanlar anketin yüzde 8,9'unu, orta olanlar yüzde 76,9'unu ve yüksek olanlar yüzde 14,2'sini oluşturmaktadır.

Tablo 10: Anne Durumu (Öz / Üvey) Değişkeni Sonuçları

Anne Durumu	N	%
Öz	322	98,2
Üvey	3	,9
Toplam	325	99,1
Kayıp Değer	3	,9
Toplam	328	100,0

Ankete katılan öğrencilerden 322 kişinin annesi öz, 3 kişinin ise üvey olduğu tespit edilmiştir. 3 kişi de durumunu belirtmemiştir. Anne durumu öz olanlar anketin yüzde 98,2'sini ve üvey olanlar ise yüzde 9'unu oluşturmaktadır.

11: Anne Durumu (Sağ/Ölü) Değişkeni Sonuçları

Anne Durumu	N	Yüzde
Sağ	327	99,7
Kayıp Değer	1	,3
Toplam	328	100,0

Katılımcıların 327'sinin annesinin sağ olduğu tespit edilmiştir. 1 kişi ise durumunu belirtmemiştir. Anne durumu sağ olanlar anketin yüzde 100,0'ünü oluşturmaktadır.

Tablo 12: Baba Durumu (Öz / Üvey) Değişkeni Sonuçları

Baba Durumu	N	%
Öz	320	97,6
Üvey	3	,9
Toplam	323	98,5
Kayıp Değer	5	1,5
Toplam	328	100,0

Tablo 12 deki verilere göre katılımcılardan 320 kişinin babası öz, 3 kişinin ise üvey olduğu tespit edilmiştir. 5 kişi durumunu belirtmemiştir. Baba durumu öz olanlar anketin yüzde 99,1'ini ve üvey olanlar yüzde 9'unu oluşturmaktadır.

Tablo 13: Baba Durumu (Sağ / Ölü) Değişkeni Sonuçları

Baba Durumu	N	%
Sağ	321	97,9
Ölü	6	1,8
Toplam	327	99,7
Kayıp Değer	1	,3
Toplam	328	100,0

Katılımcıların babasının 321'inin sağ, 6'sının ise ölü olduğu tespit edilmiştir. 1 kişi durumunu belirtmemiştir. Babası sağ olanlar anketin yüzde 98,2'sini, üvey olanlar ise yüzde 1,8'ini oluşturmaktadır.

3.2. Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stillerine Ait Bulgular

Tablo 14: Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stillerine Ait Bulguların Karşılaştırılması

			BAĞLANMA STİLLERİ			
			Güvenli bağlanma	Saplantılı bağlanma	Korkulu bağlanma	Kayıtsız bağlanma
SINIFLAR	5. sınıflar	ort	3,64	4,47	3,73	4,67
		max	7,00	7,00	7,00	7,00
		min	1,00	1,00	1,25	1,00
		ranj	6,00	6,00	5,75	6,00
	6. sınıflar	ort	3,48	3,82	3,74	4,12
		max	7,00	7,00	6,25	7,00
		min	1,00	1,00	1,50	1,00
		ranj	6,00	6,00	4,75	6,00
	7. sınıflar	ort	3,27	4,44	3,85	4,90
		max	7,00	7,00	7,00	7,00
		min	1,00	1,00	1,50	1,00
		ranj	6,00	6,00	5,50	6,00
	8. sınıflar	ort	3,72	3,53	3,65	4,34
		max	7,00	7,00	6,00	7,00
		min	1,00	1,00	1,00	1,00
		ranj	6,00	6,00	5,00	6,00

Tablo 14’de görüldüğü gibi güvenli bağlanma düzeylerinin 3,72 ortalama ile 8.sınıf öğrencilerinde, saplantılı bağlanma düzeylerinin karşılaştırmamasında; 4,47 ortalama ile 5. sınıf öğrencilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Korkulu bağlanma düzeylerinin karşılaştırmamasında; 3,85 ortalama ile 7.sınıf öğrencilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. Kayıtsız bağlanma düzeylerinin karşılaştırmamasında; 4,90 ortalama ile 7.sınıf öğrencilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.3. Ortaokul Öğrencilerinin Karar Verme Stillerine Ait Bulgular

Tablo 15: Ortaokul Öğrencilerinin Karar Verme Stillerine Ait Bulguların Karşılaştırılması

			KARAR VERME STİLLERİ			
			Mantıklı karar verme	Erteleyici karar verme	Kararsız kalma	Boyun eğici karar verme
SINIFLAR	5. sınıflar	ort	2,14	1,45	2,09	3,41
		max	2,56	2,67	3,00	7,00
		min	1,50	1,00	1,00	1,00
		ranj	1,06	1,67	2,00	6,00
	6. sınıflar	ort	2,11	1,59	1,93	3,88
		max	2,67	2,33	3,00	7,00
		min	1,44	1,00	1,00	1,00
		ranj	1,22	1,33	2,00	6,00
	7. sınıflar	ort	2,10	1,38	2,01	3,16
		max	2,56	3,00	3,00	7,00
		Min	1,28	1,00	1,00	1,00
		Ranj	1,28	2,00	2,00	6,00
	8. sınıflar	Ort	1,99	1,54	1,90	2,90
		Max	2,50	2,67	3,00	7,00
		Min	1,00	1,00	1,00	1,00
		Ranj	1,50	1,67	2,00	6,00

Tablo 15’de görüldüğü gibi, ortaokul öğrencilerinin mantıklı karar verme düzeylerinin karşılaştırmamasında; 2,14 ortalama ile 5.sınıf öğrencilerinin, erteleyici karar verme düzeylerinin karşılaştırmamasında; 1,59 ortalama ile 6.sınıf öğrencilerinin, kararsız kalma düzeylerinin karşılaştırmamasında; 2,10 ortalama ile 5.sınıf öğrencilerinin, boyun eğici düzeylerinin karşılaştırmamasında; 3,89 ortalama ile 6.sınıf öğrencilerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

3.4. Ortaokul Öğrencilerinin Demografik Özellikleri ile Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.

Tablo 16: Cinsiyete Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi

Bağlanma Stilleri	Cinsiyet	N	Mean Rank	χ^2	p
Güvenli Bağlanma	Erkek	114	1163,38	3,094	,079
	Kadın	11	1145,14		
	Total	303	2308,52		
Saplantılı Bağlanma	Erkek	115	135,93	10,715	,001
	Kadın	200	170,69		
	Total	315	306,62		
Korkulu Bağlanma	Erkek	115	143,51	2,812	,094
	Kadın	193	161,05		
	Total	308	304,56		
Başkalarına Bağlanamama	Erkek	117	160,89	,262	,609
	Kadın	197	155,49		
	Total	314	316,38		
Kayıtsız Bağlanma	Erkek	117	154,48	,671	,413
	Kadın	202	163,20		
	Total	319	317,68		
Güvensiz Bağlanma	Erkek	117	135,97	12,523	,000
	Kadın	200	172,48		
	Total	317	308,45		

Tablo 16'daki veriler incelendiğinde saplantılı bağlanma öğrencilerin bağlanma stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda cinsiyetlerin sıralama ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=10,715$; $p=,001 < 0,05$). Saplantılı bağlanma ile cinsiyet arasındaki korelasyon değeri 0,045 olarak çıkmıştır, bu değer, değişkenler arasında pozitif yönlü-zayıf bir korelasyonun olduğunu gösterir ve bu durumda; kadınlarda (200 kişi) erkeklere göre (115) durumuna göre saplantılı bağlanma daha fazla artmaktadır.

Tablo 16'dan anlaşılabileceği gibi, öğrencilerin bağlanma stillerinin bağlanma ölçeği sıralama ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda Güvenli bağlanma ile cinsiyet değişkeni ($\chi^2=3,094$; $p=,079 > 0,05$), Korkulu bağlanma ile cinsiyet değişkeni ($\chi^2=2,812$; $p=,094 > 0,05$), Kayıtsız bağlanma cinsiyet değişkeni ($\chi^2=2,882$; $p=,097 > 0,05$) arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 17: Kardeş Sayısına Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi

Bağlanma Stilleri	Kardeş Sayısı	N	Mean Rank	χ^2	P
Güvenli Bağlanma	1	21	136,60	2,347	,672
	2	96	157,41		
	3	92	152,59		
	4	46	142,49		
	5 ve Üzeri	43	139,03		
	Total	298	728,12		
Saplantılı Bağlanma	1	23	165,52	7,071	,132
	2	97	146,53		
	3	97	147,61		
	4	48	156,79		
	5 ve Üzeri	45	185,36		
	Total	310	801,81		
Korkulu Bağlanma	1	22	150,18	4,291	,368
	2	96	153,96		
	3	96	158,62		
	4	47	128,61		
	5 ve Üzeri	42	159,52		
	Total	303	750,89		
Başkalarına Bağlanamama	1	24	148,29	7,748	,101
	2	98	154,61		
	3	97	168,84		
	4	45	156,11		
	5 ve Üzeri	44	124,39		
	Total	308	752,24		
Kayıtsız Bağlanma	1	24	170,00	4,745	,314
	2	97	166,11		
	3	99	154,03		
	4	47	134,11		
	5 ve Üzeri	46	160,79		
	Total	313	785,04		
Güvensiz Bağlanma	1	23	142,96	3,315	,507
	2	100	149,49		
	3	99	167,52		
	4	46	147,97		
	5 ve Üzeri	43	160,20		
	Total	311	768,14		

Tablo 17’den dan anlaşılacağı gibi, anlaşılacağı gibi, öğrencilerin bağlanma stillerinin bağlanma ölçeği sıralama ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda güvenli bağlanma kardeş sayısı ($\chi^2=2,347$; $p=,672 > 0,05$), saplantılı bağlanma kardeş sayısı ($\chi^2=7,071$; $p=,132 > 0,05$), korkulu bağlanma kardeş sayısı ($\chi^2=4,291$; $p=,368 > 0,05$), kayıtsız bağlanma kardeş sayısı ($\chi^2=4,745$; $p=,314 > 0,05$) değişkenleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Tablo 18: Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi

Bağlanma Stilleri	Ailenin Ekonomik Durumu	N	Mean Rank	χ^2	p
Güvenli Bağlanma	Düşük	26	152,48	,091	,956
	Orta	233	151,50		
	Yüksek	42	147,32		
	Total	301	451,3		
Saplantılı Bağlanma	Düşük	28	152,89	,703	,703
	Orta	241	155,58		
	Yüksek	44	167,40		
	Total	313	475,87		
Korkulu Bağlanma	Düşük	25	134,00	1,507	,471
	Orta	239	155,01		
	Yüksek	43	160,03		
	Total	307	449,04		
Başkalarına Bağlanamama	Düşük	27	125,85	3,763	,152
	Orta	240	158,10		
	Yüksek	45	166,37		
	Total	312	450,32		
Kayıtsız Bağlanma	Düşük	28	163,05	2,270	,321
	Orta	244	162,02		
	Yüksek	45	140,09		
	Total	317	465,16		
Güvensiz Bağlanma	Düşük	27	158,72	,629	,730
	Orta	243	159,70		
	Yüksek	45	148,39		
	Total	315	466,81		

Tablo 18 de görüldüğü gibi öğrencilerin bağlanma stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının ailenin ekonomik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda Güvenli bağlanma ile ailenin ekonomik durumu arasında ($\chi^2=,091$; $p=,956 > 0,05$), Saplantılı bağlanma ile aile ekonomik durumu ($\chi^2=,703$; $p=,703 > 0,05$), Korkulu bağlanma ile aile ekonomik durumu ($\chi^2=1,507$; $p=,471 > 0,05$), Kayıtsız bağlanma ile aile ekonomik durumu ($\chi^2=2,270$; $p=,321 > 0,05$) değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 19: Annenizin Eğitim Durumuna Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi

Bağlanma Stilleri	Annenizin Eğitim Durumu	N	Mean Rank	χ^2	P
Güvenli Bağlanma	Okuma Yazma	18	140,42	2,056	,358
	Bilmiyor				
	İlkokul	109	116,17		
	Orta Okul	115	123,59		
	Total	242	380,18		
Saplantılı Bağlanma	Okuma Yazma	21	128,07	,184	,912
	Bilmiyor				
	İlkokul	111	122,88		
	Orta Okul	117	126,46		
	Total	249	377,41		
Korkulu Bağlanma	Okuma Yazma	20	125,05	,472	,790
	Bilmiyor				
	İlkokul	108	118,08		
	Orta Okul	114	124,12		
	Total	242	367,25		
Başkalarına Bağlanamama	Okuma Yazma	20	125,23	,935	,626
	Bilmiyor				
	İlkokul	112	119,28		
	Orta Okul	115	128,38		
	Total	247	372,89		
Kayıtsız Bağlanma	Okuma Yazma	21	108,19	3,789	,150
	Bilmiyor				
	İlkokul	113	135,57		
	Orta Okul	118	121,07		
	Total	252	364,83		

	Okuma Yazma	21	132,88		
	Bilmiyor				
Güvensiz Bağlanma	İlkokul	111	126,24	,468	,791
	Orta Okul	117	122,41		
	Total	249	381,53		

Tablo 19'daki veriler incelendiğinde öğrencilerin bağlanma stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda; güvenli bağlanma v annenin eğitim durumu ($\chi^2=2,056$; $p=,358 > 0,05$), saplantılı bağlanma ile anne eğitim durumu ($\chi^2=,184$; $p=,912 > 0,05$), korkulu bağlanma ile anne eğitim durumu ($\chi^2=,472$; $p=,790 > 0,05$), kayıtsız bağlanma ile anne eğitim durumu ($\chi^2=3,789$; $p=,150 > 0,05$) değişkenleri arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Tablo 20: Babanızın Eğitim Durumuna Göre Bağlanma Stilleri Fark Testi

Bağlanma Stilleri	Annenizin Eğitim Durumu	N	Mean Rank	χ^2	p
	Okuma Yazma	7	92,07		
	Bilmiyor				
Güvenli Bağlanma	İlkokul	84	99,18	,272	,873
	Orta Okul	109	102,06		
	Total	200	293,31		
	Okuma Yazma	8	95,31		
	Bilmiyor				
Saplantılı Bağlanma	İlkokul	87	99,68	1,594	,451
	Orta Okul	114	109,74		
	Total	209	304,73		
	Okuma Yazma	7	56,71		
	Bilmiyor				
Korkulu Bağlanma	İlkokul	85	104,20	4,389	,111
	Orta Okul	112	104,07		
	Total	204	264,98		

Başkalarına Bağlanamama	Okuma Yazma	7	62,50	3,663	,160
	Bilmiyor				
	İlkokul	86	102,01		
	Orta Okul	112	106,29		
	Total	205	270,08		
Kayıtsız Bağlanma	Okuma Yazma	8	75,94	5,176	,075
	Bilmiyor				
	İlkokul	89	114,69		
	Orta Okul	112	99,38		
	Total	209	290,01		
Güvensiz Bağlanma	Okuma Yazma	8	105,13	,008	,996
	Bilmiyor				
	İlkokul	89	105,42		
	Orta Okul	112	104,66		
	Total	209	315,21		

Tablo 20'den anlaşılabacağı gibi, bağlanma stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda; güvenli bağlanma ile babanın eğitim durumu ($\chi^2=,272$; $p=,873 > 0,05$), saplantılı bağlanma ile baba eğitim durumu ($\chi^2=1,594$; $p=,451 > 0,05$), korkulu bağlanma ile baba eğitim durumu ($\chi^2=4,389$; $p=,111 > 0,05$), kayıtsız bağlanma ile baba eğitim durumu ($\chi^2=5,176$; $p=,075 > 0,05$) değişkenleri arasında istatistiksel olarak fark bulunmamıştır.

3.5. Ortaokul Öğrencilerinin Demografik Özellikleri ile Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular.

Tablo 21: Cinsiyete Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi

Karar Verme Stilleri	Cinsiyet	N	Mean Rank	χ^2	P
Mantıklı Karar Verme	Erkek	100	126,44	6,903	,009
	Kadın	187	153,39		
	Total	287	279,83		
Erteleyici Karar Verme	Erkek	117	177,42	10,138	,001
	Kadın	196	144,81		
	Total	313	322,23		
Kararsız	Erkek	120	157,63	,452	,501
	Kadın	203	164,59		
	Total	323	322,22		
Boyun Eğici Karar Verme	Erkek	118	162,81	,426	,514
	Kadın	198	155,93		
	Total	316	318,74		

Tablo 21’den anlaşılabacağı gibi, mantıklı karar verme öğrencilerin karar verme stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda cinsiyetlerin sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=6,903$; $p=,009 < 0,05$).

Erteleyici karar verme öğrencilerin karar verme stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda cinsiyetlerin sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=10,138$; $p=,001 < 0,05$). Buna göre, kadınların verdikleri kararları erkeklere göre daha fazla erteledikleri görülmüştür.

Karar verme stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda kararsız kalma durumu ile cinsiyet ($\chi^2=,452$; $p=,501 > 0,05$) değişkeni ve boyun eğici karar verme ile cinsiyet ($\chi^2=,426$; $p=,514 > 0,05$) değişkeni arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Tablo 22: Kardeş Sayısına Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi

Karar Verme Stilleri	Kardeş Sayısı	N	Mean Rank	χ^2	P
Mantıklı Karar Verme	1	20	175,15	4,024	,403
	2	91	135,84		
	3	90	139,10		
	4	39	141,83		
	5 ve Üzeri	43	145,84		
	Total	283	737,76		
Erteleyici Karar Verme	1	23	117,83	6,452	,168
	2	97	148,41		
	3	96	157,92		
	4	47	169,59		
	5 ve Üzeri	44	160,03		
	Total	307	753,78		
Kararsız	1	24	189,10	5,230	,265
	2	101	159,76		
	3	99	147,02		
	4	48	169,22		
	5 ve Üzeri	46	160,22		
	Total	318	825,32		
Boyun Eğici Karar Verme	1	24	146,52	8,430	,077
	2	99	153,61		
	3	97	172,90		
	4	45	154,74		
	5 ve Üzeri	45	127,71		
	Total	310	755,48		

Tablo 22'den anlaşılacağı gibi, öğrencilerin karar verme stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda Mantıklı karar verme ile kardeş sayısı ($\chi^2=4,024$; $p=,403 > 0,05$) arasında, Erteleyici karar verme ile kardeş sayısı ($\chi^2=6,452$; $p=,168 > 0,05$) arasında, Kararsız kalma ile kardeş sayısı ($\chi^2=5,230$; $p=,265 > 0,05$) arasında ve Boyun Eğici karar verme ile kardeş sayısı ($\chi^2=8,430$; $p=,077 > 0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 23: Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi

Karar Verme Stilleri	Ailenin Ekonomik Durumu	N	Mean Rank	χ^2	P
Mantıklı Karar Verme	Düşük	25	121,86	3,699	,157
	Orta	221	148,50		
	Yüksek	40	129,40		
	Total	286	399,76		
Erteleyici Karar Verme	Düşük	29	169,21	1,097	,578
	Orta	238	155,98		
	Yüksek	44	147,39		
	Total	311	472,58		
Kararsız	Düşük	29	151,16	,850	,654
	Orta	246	163,52		
	Yüksek	46	153,74		
	Total	321	468,42		
Boyun Eğici Karar Verme	Düşük	28	133,16	2,906	,234
	Orta	241	158,02		
	Yüksek	45	169,83		
	Total	314	461,01		

Tablo 23'deki veriler incelendiğinde öğrencilerin karar verme stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının ailenin ekonomik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda ailenin ekonomik durumu ile Mantıklı karar verme ($\chi^2=3,699$; $p=,157 > 0,05$) arasında, Etkileyici karar verme ile aile ekonomik durumu ($\chi^2=1,097$; $p=,578 > 0,05$) arasında, kararsız kalma ile aile ekonomik durumu ($\chi^2=,850$; $p=,654 > 0,05$) arasında ve Boyun Eğici karar verme ile aile ekonomik durumu ($\chi^2=2,906$; $p=,234 > 0,05$) arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Tablo 24: Annenizin Eğitim Durumuna Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi

Karar Verme Stilleri	Annenizin Eğitim Durumu	N	Mean Rank	χ^2	P
Mantıklı Karar Verme	Okuma Yazma Bilmiyor	15	95,50	3,949	,139
	İlkokul	107	123,09		
	Orta Okul	106	108,52		
	Total	228	327,11		
Erteleyici Karar Verme	Okuma Yazma Bilmiyor	21	135,50	,668	,716
	İlkokul	113	122,06		
	Orta Okul	113	123,80		
	Total	247	381,36		
Kararsız	Okuma Yazma Bilmiyor	21	125,71	,071	,965
	İlkokul	116	127,86		
	Orta Okul	119	129,61		
	Total	256	383,18		
Boyun Eğici Karar Verme	Okuma Yazma Bilmiyor	20	123,05	1,241	,538
	İlkokul	113	119,88		
	Orta Okul	116	130,32		
	Total	249	273,25		

Tablo 24’ de görüldüğü gibi öğrencilerin karar verme stilleri ölçeği sıralama ortalamalarının annenin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda annenin eğitim durumu ile mantıklı karar verme ($\chi^2=3,949$; $p=,139 > 0,05$) arasında, anne eğitim durumu ile erteleyici karar verme ($\chi^2=,668$; $p=,716 > 0,05$) arasında, anne eğitim durumu ile kararsız kalma durumu ($\chi^2=,071$; $p=,965 > 0,05$) arasında ve anne eğitim durumu ile boyun eğici karar verme ($\chi^2=1,241$; $p=,538 > 0,05$) arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır.

Tablo 25: Babanızın Eğitim Durumuna Göre Karar Verme Stilleri Fark Testi

Karar Verme Stilleri	Annenizin Eğitim Durumu	N	Mean Rank	χ^2	P
Mantıklı Karar Verme	Okuma Yazma Bilmiyor	5	87,00	1,512	,469
	İlkokul	77	99,77		
	Orta Okul	105	90,10		
	Total	187	276,87		
Erteleyici Karar Verme	Okuma Yazma Bilmiyor	8	135,31	6,119	,047
	İlkokul	88	111,62		
	Orta Okul	111	95,70		
	Total	207	242,63		
Kararsız	Okuma Yazma Bilmiyor	8	133,75	1,901	,387
	İlkokul	88	103,73		
	Orta Okul	116	106,72		
	Total	212	344,02		
Boyun Eğici Karar Verme	Okuma Yazma Bilmiyor	7	81,93	,958	,619
	İlkokul	87	106,09		
	Orta Okul	112	102,84		
	Total	206	290,86		

Tablo 25'deki verilere bakıldığında karar verme stillerinin babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda Erteleyici karar verme ile babanın eğitim durumu sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=6,119$; $p=,047 < 0,05$).

Karar verme stillerinin babanın eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda

Mantıklı karar verme ile öğrencilerin babalarının eğitim durumları ($\chi^2=1,512$; $p=,469 > 0,05$) arasındaki ilişki, Kararsız kalma durumu ile baba eğitim durumu ($\chi^2=1,901$; $p=,387 > 0,05$) arasındaki ilişki ve Boyun eğici karar verme ile baba eğitim durumu ($\chi^2=1,114$; $p=,573 > 0,05$) arasındaki ilişkiye bakıldığında istatistiksel olarak bir fark bulunmamaktadır.

3.6. Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Karar Verme Stilleri Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

Araştırma verilerinden yararlanılarak, Ortaokul Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ile Karara Verme Stilleri Arasındaki İlişkinin Korelasyon Analizi yapılmıştır. Korelasyon analizi değerleri (Pearson korelasyon) -1 ile 1 arasında değer almaktadır. Bu değer, değişkenler arasında 1'e ne kadar yakın olursa o kadar kuvvetli bir ilişki vardır. Negatif işaretli olması ise ters yönlü ilişki olduğunu göstermektedir ve -1'e ne kadar yakın olursa ilişki o kadar kuvvetlidir. Ancak bu tablolarlar sig. değerleri 0,05 den küçük olanları yorumlamak daha anlamlıdır. Büyük olan verilerde hata payı yüksek çıkmıştır.

Tablo 26: Güvenli Bağlanma ile Karar Verme Stilleri Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Tablosu

		Mantıklı Karar Verme	Erteleyici Karar Verme	Kararsız Karar Verme	Boyun Eğici Karar Verme
Güvenli Bağlanma	Pearson Korelasyon	-,083	-,046	-,077	,030
	Sig. (2-yönlü)	,175	,436	,185	,608
	N	268	293	300	296
**. Korelasyon 0.01 seviyesinde önemlidir (2-yönlü).					
*. Korelasyon 0.05 seviyesinde önemlidir (2-yönlü).					

Güvenli bağlanma ile mantıklı karar verme arasındaki korelasyon değeri -0,083, güvenli bağlanma ile erteleyici karar verme arasındaki korelasyon değeri-0,046, güvenli bağlanma ile kararsız kalma arasındaki korelasyon değeri-0,077, güvenli bağlanma ile boyun eğici karar verme arasındaki korelasyon değeri ,030 olarak çıkmıştır ve güvenli bağlanma ile karar vermenin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Tablo 26).

Tablo 27: Saplantılı Bağlanma ile Karar Verme Stilleri Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Tablosu

		Mantıklı Karar Verme	Erteleyici Karar Verme	Kararsız	Boyun Eğici Karar Verme
Saplantılı Bağlanma	Pearson Korelasyon	,127*	-,065	,047	,134*
	Sig. (2-yönlü)	,034	,260	,412	,019
	N	279	304	313	308
**. Korelasyon 0.01 seviyesinde önemlidir (2-yönlü).					
*. Korelasyon 0.05 seviyesinde önemlidir (2-yönlü).					

Tablo 27'deki verilere bakıldığında Saplantılı bağlanma ile mantıklı karar verme arasındaki korelasyon değeri ,127 olarak çıkmıştır, bu değer, değişkenler arasında pozitif yönlü-zayıf bir korelasyonun olduğunu gösterir ve bu durumda; saplantılı bağlanma arttıkça, mantıklı karar vermenin de arttığını gösterir.

Saplantılı bağlanma ile boyun eğici karar verme arasındaki korelasyon değeri ,127 olarak çıkmıştır, bu değer, değişkenler arasında pozitif yönlü-zayıf bir korelasyonun olduğunu gösterir ve bu durumda; saplantılı bağlanma arttıkça, boyun eğici karar vermede artmaktadır.

Saplantılı bağlanma ile erteleyici karar verme ve kararsız kalma durumları arasında anlamlı ilişkilerin bulunmadığı anlaşılmaktadır (Tablo 27).

Tablo 28: Korkulu Bağlanma ile Karar Verme Stilleri Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Tablosu

		Mantıklı Karar Verme	Erteleyici Karar Verme	Kararsız	Boyun Eğici Karar Verme
Korkulu Bağlanma	Pearson Korelasyon	-,146*	,019	-,075	,133*
	Sig. (2-yönlü)	,016	,743	,193	,021
	N	275	299	305	303
**. Korelasyon 0.01 seviyesinde önemlidir (2-yönlü).					
*. Korelasyon 0.05 seviyesinde önemlidir (2-yönlü).					

Tablo 28’ de görüldüğü gibi korkulu bağlanma ile mantıklı karar verme arasındaki korelasyon değeri -0,146 olarak çıkmıştır, bu değer, değişkenler arasında negatif yönlü-zayıf bir korelasyonun olduğunu gösterir ve bu durumda; korkulu bağlanma arttıkça mantıklı karar azalmaktadır.

Korkulu bağlanma ile boyun eğici karar verme arasındaki korelasyon değeri 0,133 olarak çıkmıştır, bu değer, değişkenler arasında pozitif yönlü-zayıf bir korelasyonun olduğunu gösterir ve bu durumda, korkulu bağlanma arttıkça, boyun eğici karar verme de artmaktadır.

Korkulu bağlanma ile erteleyici karar verme arasında ve korkulu bağlanma ile kararsız kalma arasındaki verilere göre anlamlı bir ilişki yoktur (Tablo 28).

Tablo 29: Kayıtsız Bağlanma ile Karar Verme Stilleri Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Tablosu

		Mantıklı Karar Verme	Erteleyici Karar Verme	Kararsız	Boyun Eğici Karar Verme
Kayıtsız Bağlanma	Pearson Korelasyon	,186**	-,112*	-,064	,061
	Sig. (2-yönlü)	,002	,049	,256	,284
	N	281	308	316	310
**. Korelasyon 0.01 seviyesinde önemlidir (2-yönlü).					
*. Korelasyon 0.05 seviyesinde önemlidir (2-yönlü).					

Kayıtsız bağlanma ile mantıklı karar verme arasındaki korelasyon değeri 0,186olarak çıkmıştır, bu değer, değişkenler arasında pozitif yönlü-zayıf bir korelasyonun olduğunu gösterir ve bu durumda, kayıtsız bağlanma arttıkça, mantıklı karar verme de artmaktadır.

Kayıtsız bağlanma ile erteleyici karar verme arasındaki korelasyon değeri-,112olarak çıkmıştır, bu değer, değişkenler arasında negatif yönlü-zayıf bir korelasyonun olduğunu gösterir ve bu durumda; kayıtsız bağlanma arttıkça, erteleyici karar verme azalmaktadır.

Kayıtsız bağlanma ile kararsız kalma ve kayıtsız bağlanma ile boyun eğici karar verme arasında verilere göre bir anlamlılık yoktur (Tablo 29).

YORUM VE TARTIŞMA

Araştırma ile ilgili bulguların tartışılması ve yorumlanması alt problemlerin sıralamasına uygun olarak yapılmıştır.

Ortaokul öğrencilerinin bağlanma stillerine ait bulgular incelendiğinde 8. Sınıf öğrencilerinin 5. 6. ve 7. Sınıf öğrencilerine göre güvenli bağlanma puanlarının (3.71) daha yüksek olduğu görülmektedir. 7. Sınıf öğrencilerinin, diğer sınıflara göre hem korkulu bağlanma puanları (3.85) hem de kayıtsız bağlanma puanları(4.90) daha yüksek bulunmuştur. 5. Sınıf öğrencilerinde ise saplantılı bağlanma puanlarının (4.46) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Birçok araştırmacı bağlanmanın bebeklik yıllarında oluştuğunu ileri sürmektedir. Kendileri için en güvenli olan kişilere karşı duygusal yakınlık hissederler. Bu kişi ilk yıllarda anne veya bakıcı iken daha sonraki yıllarda bir eş, bir dost veya bir arkadaş olabilir (Bowlby, 2012: 12). Dolayısıyla bebeklik yıllarında geçirilen yaşantıların etkisi ile her bireyde farklı bağlanma stili ortaya çıkabilmektedir. Ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri farklı sınıflarda farklılık göstermesi de bu öğrencilerin bebeklik yıllarındaki yaşantılarının birbirinden farklı olmasına bağlanabilir.

Öğrencilerin karar verme daha çok hangi karar verme stillerine ait bulgular dikkate alındığında; 5. Sınıf öğrencilerinin diğer sınıflara göre mantıklı karar verme puanının (2.13) ve kararsız kalma puanlarının (2.09)daha yüksek olduğu görülmektedir. 6. Sınıf öğrencilerinin ise erteleyici karar verme puanlarının (1.58) ve boyun eğici karar verme puanlarının (3.88) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Karar verme davranışı birçok değişkenden etkilenebilmektedir. Bireyler herhangi bir durum için karar verirken bir takım stratejiler kullanırlar. Bu stratejiler bireylerin yaşlarına ve cinsiyetlerine göre değişmektedir (Kuzgun, 2000). Araştırmamızda ortaokul öğrencilerinde farklı sınıflarda yani farklı yaş gruplarında farklı karar verme stillerinin oluştuğu ortaya çıkmıştır.

Araştırmamızın demografik değişkenleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilere ait bulgular incelendiğinde cinsiyet değişkeni ile saplantılı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ancak bu ilişkinin yönü hangi değişkenlerin lehine olduğu belirtilmemiştir. Çünkü araştırmamızda bu değişkenler arasındaki ilişkinin ne olduğu sorgulanmamaktadır. Korkulu, kayıtsız ve güvenli bağlanma stili ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırmamızda yer alan diğer demografik değişkenler kardeş sayısı, ailenin ekonomik seviyesi, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenleridir. Bu değişkenler ile bağlanma stilleri ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen bulgular dikkate alındığında bağlanma stillerine ait hiçbir alt boyut ile bu değişkenler arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Saplantılı bağlanma duygusu yüksek olan bireylerde mantıklı karar verme stiline daha fazla gelişmiş olduğuna rastlanmıştır. Saplantılı bağlanma stiline sahip olan bireylerin anne babaları ile birlikte büyümedikleri bazı araştırmalarda yer almaktadır (Sümer ve Güngör, 1999: 12). Buradan hareketle kendi başına büyümek zorunda kalan çocuklar karar verirken düşünmeyi ve kendileri için en uygun olan seçeneği daha iyi öğrenmiş olabilirler. Bu nedenle saplantılı bağlanma stiline sahip olan bireylerin mantıklı karar verdikleri sanılmaktadır. Ancak araştırmanın sınırlılıkları da göz önüne alındığında saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin neden mantıklı kararlar verdikleri ile ilgili belirgin bir sonuca ulaşmak güçtür. Erözkan (2011) tarafından yapılan bir araştırmada ise saplantılı bağlanmaya sahip olan bireylerin mantıklı kararlar veremedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç da göz önünde bulundurularak saplantılı bağlanmanın dışında mantıklı karar vermeye neden olabilecek çok sayıda değişkenin bulunduğu düşünülmektedir.

Saplantılı bağlanma arttıkça boyun eğici karar verme davranışında da artma olduğu görülmektedir (Tablo 27). Simpson (1990) tarafından yapılan bir araştırmada saplantılı bireyler için başkalarının kabulünü almanın önemli olduğu, çoğu zaman bir başkası tarafından yanlış anlaşılma korkusu yaşadıkları belirtilmektedir. Saplantılı bireylerin bazı kaygılarından ötürü verdikleri veya verecekleri kararların etkilendiği düşünülmektedir. Yine bireyin beğenilme kaygısından dolayı başkalarının isteklerine göre karar verme yani bir başkasına boyun eğme, boyun eğici karar vermeyi

beraberinde getirdiği sanılmaktadır. Öte yandan başka bir araştırmada da saplantılı bağlanma stiline sahip olan çocukların baskıcı anne baba tutumu ile yetişmiş olan çocuklar olduğu sonucu yer almaktadır (Sümer ve Güngör, 1999: 12). Baskı altında hayatlarını sürdüren bireylerin, başkalarının kararlarını daha fazla dikkate alacakları sanılmaktadır. Bu nedenle kendileri yerine anne babaları karar veren bireylerin boyun eğici karar verme stilini benimsemiş olabilecekleri düşünülmektedir.

Saplantılı bağlanma stiline sahip olan ergenlerin anneleri düşük eğitim düzeyinde bulunmaktadırlar. Saplantılı bağlanma stili olan ergenlerin babalarında ise yüksek düzeyde öfke belirtileri olduğu belirlenmiştir (Güneş, 2014: 45). Buradan hareketle öfkeli babaya sahip olan bireylerin yetiştikleri aile ortamlarında babanın kararlarına boyun eğilmek zorunda olduğu varsayılacak olursa saplantılı bağlanan bireylerin bu nedenle de boyun eğici kararlar verdikleri düşünülebilir.

Psikanalitik kurama göre oral ihtiyaçların yeterince karşılanamaması ya da aşırı oranlarda doyurulması, bireyin o döneme saplantılı kişilik özelliğine sahip olmasına neden olmaktadır (Gander ve Gardiner, 1995: 87). Buna göre kişilik özelliklerinin saplantılı bağlanmayla birlikte karar verme stilleri üzerinde etkisinin olduğu düşünülmektedir.

Ortaokul öğrencilerinin korkulu bağlanma stiline sahip olanlarının mantıklı kararlar veremedikleri araştırma sonuçlarımızda yer almaktadır. Yapılan araştırmalarda korkulu bağlanma stiline sahip bireylerin genellikle otoriter ebeveyn tutumu sergileyen ailelerin çocukları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. (Bartholomew, 1997: 226).

Otoriter ailelerde otoritenin dışında kalan bireylerin verecekleri kararları mantık süzgecinden geçirme seçeneklerinin olmadığı, otoritenin verdiği karara uymak zorunda kaldıkları sanılmaktadır. Bu nedenle mantıklı karar verme davranışının gelişmediği sanılmaktadır.

Bartholomew (1997), yaptığı araştırmada ergenlik dönemi dikkate alındığında korkulu bağlanma stiline sahip ergenlerin kaçınan ergenler olduğunu, korkulu bağlanma ile cinsel istismar arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuştur. Korkulu bağlanmaya

neden olduğu ileri sürülen bu değışkenlerin mantıklı karar vermeyi engelleyebileceği de düşünölmektedir.

Bununla birlikte korkulu bağlanma stili arttıkça boyun eğici karar verme de araştırma sonucumuza göre artmaktadır. (Bartholomew, 1997: 66)'un araştırma sonuçları da dikkate alındığında otoriteye boyun eğmek zorunda kalan çocuğın boyun eğici karar vermeyi de öğrenmekte olduğu düşünölmektedir.

Kayıtsız bağlanma stili ile karar verme stilleri arasındaki ilişki incelendiğinde kayıtsız bağlanma arttıkça erteleyici karar vermenin azaldığı görölmektedir. Başka bir deyişle kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireylerin verecekleri kararları fazla ertelemedikleri görölmüştür. Kendilerine aşırı güvenmeleri ve başkalarına karşı fazlaca önyargıya sahip olmaları nedeni ile yalnızlaşma riskini göze aldıkları düşünölmektedir. Bu nedenle ilişkilerinde yakınlık duygusundan söz etmek olanaksızlaşmaktadır. Yakın ilişkilerden kaçınmalarına ise hayal kırıklığına uğramak istemeyişleri sebep olarak gösterilmektedir (Bowlby, 2012: 12). Kayıtsız bağlanmayı etkileyen değışkenin verilecek kararlarda da etkili olabileceği sanılmaktadır.

Kayıtsız bağlanma ile mantıklı karar verme arsasındaki ilişkiye bakıldığında, kayıtsız bağlanma arttıkça mantıklı karar vermenin de arttığı bulgusuna rastlanmıştır. Bu bulgularla birlikte Bowlby (1998)'in araştırmasında ortaya çıkan, kayıtsız bağlanma stiline sahip olan bireylerin olumlu benlik algısına ve yüksek özsaygıya sahip oldukları, kendilerine güvenen bireyler oldukları da dikkate alındığında kayıtsız bağlanan bireylerin mantıklı kararlar verebilecekleri düşünölmektedir. Gerek olumlu benlik algısı gerekse yüksek özsaygının karar verme davranışı üzerinde etkili olabileceği sanılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç

Ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri ile karar verme stillerinin incelendiği bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin %36,9'u erkek, (% 62,8)'i kadındır. % 82,2' si 2000-2004 yıllarında, % 11,5 i ise 2005-2009 arasında doğmuştur. Araştırmaya katılan öğrencilerden kardeş sayısı 1 olanlar, % 7,5, kardeş sayısı 2 olanlar % 31,5, kardeş sayısı 3 olanlar % 31,5'ini, kardeş sayısı 4 olanlar% 15,3 kardeş sayısı 5 ve üzeri olanlar ise %14,3' tür. Annelerinin eğitim durumlarına bakıldığında okuma yazma bilmeyenler % 6,5, ilkokul mezunları % 36,2, ortaokul mezunları yüzde 37,2, lise mezunları % 13, üniversite mezunları %5 ve lisansüstü mezunları %2,2'dir. Baba eğitim durumlarına bakıldığında okuma yazma bilmeyenler %2,5, ilkokul mezunları %28,5, ortaokul mezunları %36,7, lise mezunları %20,9, üniversite mezunları %7,9 ve lisansüstü mezunları %3,5'tir. Öğrencilerin ailelerinin ekonomik gelir durumlarına bakıldığında da ailesinin ekonomik durumu düşük olanlar %8,9, orta olanlar %76,9 ve yüksek olanlar ise %14,2'tir.

Ortaokul öğrencilerinin bağlanma stilleri genel olarak değerlendirildiğinde 8. Sınıf öğrencilerinin güvenli bağlanma puanları, 7. Sınıf öğrencilerinin korkulu bağlanma ve kayıtsız bağlanma puanları, 5 sınıf öğrencilerinde ise saplantılı bağlanma puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Ortaokul öğrencilerinin karar verme stilleri ile ilgili bulgulara bakıldığında 5. Sınıf öğrencilerinde mantıklı karar verme ve kararsız kalma puanlarının, 6. Sınıflarda ise erteleyici ve boyun eğici karar verme puanlarının yüksek olduğu bulunmuştur.

Araştırmamızda ortaokul öğrencilerinin demografik değişkenleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişki de incelenmiş olup sadece cinsiyet değişkeni ile saplantılı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Diğer demografik değişkenlerle bağlanma stilleri arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunamamıştır.

Araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerinin demografik değişkenleri ile karar verme stilleri arasındaki ilişki incelendiğinde kardeş sayısı anne baba eğitim durumu ve aile ekonomik durumu ile karar verme stilleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Ancak cinsiyet değişkeni ile mantıklı karar verme ve erteleyici karar verme arasında bir anlamlılık bulunmuştur.

Bağlanma stilinin alt boyutları ile karar verme stilinin alt boyutları karşılaştırıldığında; güvenli bağlanma ile karar verme stilinin hiçbir alt boyutu arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Saplantılı bağlanma karar verme stilinin alt boyutları karşılaştırıldığında saplantılı bağlanma ile mantıklı karar verme ve boyun eğici karar verme arasında anlamlılık bulunmuştur. Saplantılı bağlanma dőzeyi arttıkęa mantıklı karar vermenin ve boyun eğici karar vermenin arttığı bulunmuştur. Saplantılı bağlanma ile kararsız kalma ve erteleyici karar verme arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Korkulu bağlanma ile karar verme stilinin alt boyutları kıyas edildiğinde; korkulu bağlanma ile erteleyici karar verme ve boyun eğici karar verme arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Ancak korkulu bağlanma ile boyun eğici ve mantıklı karar verme arasında anlamlı fark bulunmuştur. Korkulu bağlanma stiline sahip olan ortaokul őęrencilerinin mantıklı kararlar veremedikleri bulunmuştur. Korkulu bağlanma dőzeyi arttıkęa boyun eğici karar vermenin de arttığı bulunmuştur.

Kayıtsız bağlanma ile karar verme stilinin alt boyutları kıyaslandığında; kayıtsız bağlanma ile kararsız kalma ve boyun eğici karar verme stili arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak kayıtsız bağlanma ile mantıklı karar verme ve erteleyici karar verme arasında anlamlı fark bulunmuştur. Bu farka göre kayıtsız bağlanma arttıkęa mantıklı karar verme de artmış, kayıtsız bağlanma arttıkęa erteleyici karar verme ise azalmıştır.

Öneriler

1. Bu ęalıřma devlet okullarında őęrenimine devam eden őęrencilerle yapılmıştır. Bağlanma ve karar verme stilini inceleyen başka ęalıřmalar özel okul őęrencileri ile de yapılabilir.

2. Bu çalışma öğrencilerin ailelerinin ekonomik gelir seviyesi, kardeş sayısı ve anne baba eğitim durumu ile bağlanma ve karar verme stili arasında bir ilişki olmadığını gösterse de daha geniş örneklem grupları ile benzer çalışmalar yapılabilir.
3. Ortaokul çağında bulunan öğrencilerinin bağlanma stillerinin belirlenmesi için farklı okullarda aynı yaş grupları ile benzer çalışmalar yapılabilir.
4. Ortaokul öğrencilerinin devam edecekleri liseyi seçme kararı alma döneminde olduklarından, seçimlerini olumlu etkileyecek kararlar vermelerini sağlayacak çalışmalar yapılabilir.
5. Ortaokul dönemindeki öğrencilerin sahip oldukları demografik özelliklerin bağlanma stilleri üzerindeki etkisini belirlemek için araştırmalar yapılmaya devam edilmeli.
6. Ortaokul öğrencilerinin içinde bulundukları dönem itibarıyla verecekleri kararların önemi hayli fazladır. Bu nedenle kararları etkileme olasılığı olan demografi değişkenler üzerinde daha fazla durulan çalışmalar yürütülmelidir.
5. Bu çalışmada saplantılı bağlanan bireylerin boyun eğici kararlar aldıkları bulunmuştur. Literatüre bakıldığında saplantılı bağlanmaya baskıcı ebeveyn tutumu, kişilik özellikleri ve cinsel istismarın neden olduğunu gösteren çalışmalar ağırlıktadır. Bu nedenle baskıcı ebeveyn tutumu, cinsel istismar ve kişilik özelliklerinin boyun eğici karar verme üzerinde bir etkisinin olup olmadığı araştırılmalıdır.
6. Karar verme davranışının insan hayatını adeta yönlendirdiğinden hareketle öğrencilerin hem kendi gelecekleri hem de içinde bulundukları toplumun geleceği için son derece önemli görülmektedir. Dolayısıyla çocukların doğru ve mantıklı kararlar vermeleri hedef davranışlar arasındadır. Burada bilinçli anne babalar, bilinçli öğretmenler ve bilinçli vatandaşlara ihtiyaç duyulmaktadır. İhtiyaç duyulan bu bilinç gerek yaygın eğitim gerekse örgün eğitim faaliyetleri ile insanlara kazandırılabilir. Ancak unutulmamalıdır ki kastedilen bilinç düzeyine erişilmesi bugünden yarıya sağlanabilecek bir durum olmayıp inatla ve kararlılıkla yapılacak olan çalışmalar ile belki birkaç nesil sonra istenen bilinç seviyesine ulaşılabilecektir.

7. Bağlanma stilleri ortaokul ğrencilerinin cinsiyetlerine göre de değişkenlik göstermektedir. Bu farklılık kanaatimizce erkek ve kadın cinsine toplum tarafından biçilen rolden kaynaklanmaktadır. Son yıllarda bu bakışta değişim olsa da Türk toplumunda hala kadın ve erkek rolleri belirgin bir şekilde birbirinde ayrılmaktadır. Toplumumuzda bir kadın çocuğunun yetiştirilmesi ile erkek çocuğunun yetiştirilmesi arasında bariz fark bulunmaktadır. Erkek çocuklar daha serbest bir tutum ile yetiştirilirken kadınlar daha baskıcı bir aile tutumuna maruz kalmaktadır. Bireyin cinsine olursa olsun sağlıklı bir bağlanma stili geliştirebilmiş olmalıdır. Bu da kişinin dünyaya ayak basmasından itibaren cinsiyetinden öte bir birey olduğu varsayımı ile muamelede bulunmakla olabilir. Burada yetiştiricilerin bilinci devreye girmektedir. Söz konusu bilincin yerleşmesi için de kişilerin meşguliyetlerine paralel bir takım çalışmalar yapılabilir. Örneğin görsel medya, zamane insanının epeyce vaktini almaktadır. Dolayısıyla filmler diziler ve reklamlar aracılığı ile kişilerin bilinçlenmesine katkıda bulunmak mümkündür. Ancak cinsiyete bakış bir kültürün parçası olmasından ötürü alınacak önlemlerin hemen sonuç vermesi beklenmemelidir.

8. Araştırmamızda yer alan bazı demografik değişkenlerle bağlanma ve karar verme stilleri arasında anlamlı ilişkiler bulunmamıştır. Bunlar anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve kardeş sayısı değişkenleridir. Ancak bu durum değişkenler ile bağlanma ve karar verme stilleri arasında herhangi bir ilişkinin olmadığı anlamına gelmemektedir. Farklı zamanlarda yapılacak olan araştırmalarda da aynı değişkenlerin bağlanma ve karar verme stilleri üzerinde etkisi olup olmadığına bakılmalıdır.

9. Saplantılı bağlanma ile karar verme arasındaki ilişkide araştırmamız saplantılı bağlananların mantıklı kararlar verdikleri sonucuna ulaşmıştır. Saplantılı bağlananların kararlarını ertelemedikleri görülmüş olup kararsız kalma ve boyun eğici karar verme davranışını fazla yaşadıkları görülmektedir. Bu konuda daha kesin yargılara varabilmek için aynı değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen benzer çalışmaların çoğaltılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Adair, John, (2013). *Decision Making and Problem Solving (Creating Success)*. USA: Universities Press.
- Alver, Köksal (2003). Çeşitli Kamu Kurum ve Kuruluşlarında Çalışanların Empatik Becerileri, Karar Stratejileri ve Psikolojik Belirtileri Arasındaki İlişkiler. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Erzurum: Atatürk Üniversitesi SBE.
- Arslan, Özge, (2011). Tv Dizilerinde Yer Alan Karakterler ile Kurulan Parasosyal Etkileşim: Bağlanma Biçimleri ve Yalnızlık Açısından bir İnceleme, *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi SBE.
- Aviezer, Ora, vd., (2003). “Ecological Constraints on the Formation of Infant–Mother Attachment Relations: When Maternal Sensitivity Becomes Ineffective”. *Infant Behavior and Development*, pp. 245-299.
- Avşaroğlu Selahattin, (2007). Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar verme ve Stresle Başa Çıkma Stillerinin Benlik Saygısı ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi SBE.
- Baldessarini, Ross, *Ergenlik ve Erişkinlikte Bağlanma Davranışının Değerlendirilmesi*, (2015),
- Baron, Jonathan, (2007). *Thinking and Deciding*, Cambridge: University Press.
- Bartholomew and Horowitz (1991). *Attachment Styles Among Young Adolescents*, USA: Pers Soc Psychol.
- Bartholomew, Kwong. (1997). Attachment Hierarchies in Young Adults. *Journal of Social and Personal Relationships*, pp. 132- 235.
- Bebeklik ve Çocukluk Dönemleri Bağlanma Bozuklukları*. (2015). <http://www.tariks olmus .org/site/makaleler/BagOtizmADHD.pdf>, (Erişim Tarihi: 09..04.2015).
- Bowlby, John, (2012). *Bağlanma*, İstanbul: Pinhan Yayıncılık.
- Brown, Mayer and Mann, Elizabeth. (1990). “The Relationship Between Family Structure and Process Variables and Adolescent Decision Making”. *Journal of Adolescence*, pp. 25-97.
- Burnett, Paul, (1991), Decision-Making Style and Self-Concept. *Australian Psychologist*. pp. 51-88.
- Byrnes, James, (1998). *The Nature and Development of Decision Making: A Self Regulation Model*. Erlbaum: Mahwah, NJ.
- Cantor, Norem, (2009), *Personality, Cognition, and Purposive Behavior. Handbook of Personality: Theory and Research*, New York: Guilford Press.

- Clark, Hull, (1952) *Hull's Principles of Behavior and Psychology's Unity*, Oxford: University Press.
- Cozolino, Louis, (2014). *İnsan İlişkilerinin Nörobilimi Bağlanma ve Sosyal Beynin Gelişimi*, İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Dinklage Leon, (1969). Student Decision-Making Studies of Adolescents. *Journal of Multicultural Counseling*, pp. 55-97.
- Drucker, Peter, (1992). *Etkin Yöneticilik*, İstanbul: Desnet Yayınları.
- Eldeleklioğlu, Jale, (1996). Karar Stratejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişkisi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Gazi Üniversitesi SBE.
- Erdem, Ali Rıza, (1997). İçerik Kuramları ve Eğitim Yönetimine Katkıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. ss. 68-95.
- Eren, Erol, (2012). *Yönetim ve Organizasyon*, Beta Yayınları.
- Erikson, Erik, (1968). *Identity: Youth and Crisis*, NewYork: Norton.
- Erözkan, Atılğan, (2011), Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Karar Stratejileri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, ss. 27-60.
- Erwin, Phil, (2000). *Çocuklukta ve Ergenlikte Arkadaşlık*, İstanbul: Alfa Basım Dağıtım.
- Gander, Mary ve Harr Gardiner, (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, Ankara: İmge Yayınları.
- Geçtan, Esra, (1993). *Psikanaliz ve Sonrası*, İstanbul: Metis Yayıncılık.
- Gezer, Burcu, (2011). *Çocuğun Kişilik Gelişiminin Sağlanmasında Ailenin Rolü*, Elazığ: Metis Yayınları.
- Göçener, Deniz, (2010). Üniversite Öğrencilerinin Güvenli Bağlanma Düzeyleri ile Kişilerarası İlişki Tarzları Arasındaki İlişkiler. *Yüksek Lisans Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.
- Güçray, Sonay, (2009). Grup Uygulamalarında Aktiviteler/Egzersizler; Amaçları, Çeşitleri ve Uygulama Örnekleri. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, ss. 194-236.
- Güneş, Adem, (2014). *Güvenli Bağlanma*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Güngör, Deniz, (2000). Bağlanma Stillerinin ve Zihinsel Modellerin Kuşaklararası Aktarımında Ana babalık Stillerinin Rolü, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi, SBE.
- Hamarta, Erdal, (2005). Üniversite Öğrencilerinin Yakın İlişkilerindeki Bazı Değişkenlerin Bağlanma Stilleri Açısından İncelenmesi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Konya: Selçuk Üniversitesi, SBE.

- Hulderman, A. M. (2003). *Decision-Making Styles and Learning Strategies of Police Officers: Implications for Community Policing*. Oklahoma State University, Faculty of the Graduate College of the Oklahoma State University, Doctorate Thesis, Oklahoma.
- Janis, Irving, (1989). *Crucial Decisions*, New York: The Free Press.
- Josephs, Robert, (1990), *Alcohol Myopia: Its Prized and Dangerous Effects*, ABD: American Psychologist.
- Karasar, Niyazi, (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel yayın Dağıtım.
- Keating, David, (1990). *Adolescent Thinking*, Cambridge: Harvard University Pres.
- Kepçeoğlu, Muharrem, (1999). *Psikolojik danışma ve Rehberlik*, İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Koçel, Tamer, (1999). *İşletme Yöneticiliği*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Kökdemir, Doğan, (2003). *Belirsizlik Durumlarında Karar Verme ve Problem Çözme, Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.
- Kuzgun, Yıldız, (1998). *Rehberlik ve Psikolojik Danışma*, Ankara: ÖSYM Eğitim Yayınları.
- Laible, Deborah, (2007). *Attachment With Parents and Peers in Late Adolescence*, USA: Pers Individ Dif.
- Larson, James, vd., (1994). "The Effects of Career Decision Problems in Young Adults". *Journal of Counseling & Development*, pp. 102-168.
- Lazarus, Richard, (1991). *Emotion and Adaptation*. Oxford: Oxford University Press.
- Nagle, Richard, (2005). *Parent and Peer Attachment in Late Childhood and Early Adolescence*, USA: Early Adolesc.
- Özcan, K. (1999). *Yöneticilerde Karar Verme ile Kaygı İlişkileri, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi FBE.
- Özen, Abdulkadir, (1997). *Gerçekçi Yönetişim*, İstanbul: Varlık Yayınları.
- Öztürk, Mehmet, (2002). *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Ankara: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Özyürek, Ragıp, (2011). *Sosyal-Bilişsel Yaklaşımlar. İçinde: Mesleki Rehberlik ve Kariyer Danışmanlığı Kuramdan Uygulamaya*, Ankara: Pegem Akademi.
- Raja, Naja, (1991). *Perceived Attachments to Parents and Peers Well-Being in Adolescence*, New York: J Youth Adolesc.
- Selçuk, Ziya, (2000). *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Şencan, Hüner, (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*, Ankara: Seçkin Kitabevi.

- Serdaroğlu, Leyla, (1989). *İş Hayatında Stres*, İstanbul: Form Yayınları.
- Simpson, Jeffry, (1990). Infl Uence of Attachment Styles on Romantic Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, pp. 971-980.
- Situation, Strange, (1979). Blehar MC, Waters E, Wall S. Patterns of Attachment. *Psychological Study of the Strange Situation NJ Psychology Press*, pp. 12-35.
- Soysal, Şebnem, (2015), Bebeklik Dönemindeki Bağlanma Sürecine Genel Bir Bakış, *Klinik Psikiyatri Dergisi*, ss. 12-55.
- Sümer, Nebi ve Deniz Güngör, (1999). Yetişkin Bağlanma Stilleri Ölçeklerinin Türk Örneklemi Üzerinde Psikometrik Değerlendirmesi ve Kùltürlerarası Bir Karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, ss. 14-40.
- Tataker, Tunç, (2003). Ergenlerin Atılganlık Düzeyi ile Ruhsal Sorunları Arasındaki İlişkinin Araştırılması, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Tatlıoğlu, Kasım, (1996). Karar Stratejileri ile Ana-Baba Tutumları Arasındaki İlişki, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, SBE.
- Taylan, Semih, (1990). Problem Çözme Envanterinin Uyarlama Güvenirlik ve Geçerlik Çalışmaları, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi.
- Tosun, Kemal, (1992), *İşletme Yönetimi*, Ankara: Savaş Yayınları.
- Türkçapar, Hüseyin, (1998). Nesne İlişkileri Kuramı ve Grup Psikoterapisi. *3P Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, ss. 44-67.
- Uzunoglu, Ebru, (2008). *Kurumsal İtibar Riski Yönetimi: Halkla İlişkilerin Rolü*, Selçuk Yayınları.
- Yalçınkaya, Alaeddin, (1991), Türkiye Güney Kafkasya Ülkeleri Arasında Ekonomik İşbirliği Girişimleri. *İ.İ.B.F. Dergisi*, ss. 69-94.

EKLER

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu

Değerli öğrencimiz; aşağıda, size ve ailenize ait bilgileri doldurmanız istenmektedir. Lütfen dikkatlice okuyarak içtenlikle cevaplayınız. Teşekkürler.

1. Cinsiyetiniz: E ☐ K ☐

2. Doğum Tarihiniz (Gün-Ay-Yıl): ...../...../.....

3. Sınıfınız: 5. ☐ 6. ☐ 7. ☐ 8. ☐

4. Kaç kardeşsiniz? (Kendinizi de sayarak cevaplayınız): 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐
ve üstü

5. Anne ve babanızın eğitim durumu:

Anne: Okuma Yazma Bilmiyor ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisans Üstü ☐

Baba: Okuma Yazma Bilmiyor ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Lisans Üstü ☐

6. Kardeşleriniz arasındaki doğum sıranız: 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ve Üstü ☐

7. Anne ve babanızın medeni hali: Evli-Birlikte yaşıyor ☐ Evli-ayrı yaşıyor ☐ Boşanmış ☐

8. Ailenizin ekonomik durumu: Düşük ☐ Orta ☐ Yüksek ☐

9. Anne ve babanızla ilgili uygun olan kutucukları işaretleyiniz.

Anne : Öz ☐ Üvey ☐ Sağ ☐ Ölü ☐

Baba : Öz ☐ Üvey ☐ Sağ ☐ Ölü ☐

EK 2: İlişki Ölçeği

Aşağıda çeşitli ifadeler yer almaktadır. Yakın duygusal ilişkilerden kastedilen arkadaşlık, dostluk, romantik ilişkiler ve benzerleridir. Lütfen her bir ifadeyi bu tür ilişkilerinizi düşünerek okuyun ve 1'den 7'ye kadar derecelendirin.

Açıklama: Cümle sizi hiç tanımlamıyorsa 1, orta düzeyde tanımlıyorsa 4, çok iyi tanımlıyorsa 7 işaretleyiniz. Eğer cümle sizi orta ile hiç arasında tanımlıyorsa 2 veya 3, sizi orta ile çok iyi arasında tanımlıyorsa 5 ve 6 işaretleyiniz.

	1	2	3	4	5	6	7
1. Başkalarına kolaylıkla güvenemem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4. Başkalarıyla çok yaklaşırsam incitileceğimden korkuyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık kurmak istiyorum	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7. Yalnız kalmaktan korkarım.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
9. Başkalarına tamamiyle güvenmekte zorlanırım.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
10. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
11. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
12. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemli.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
13. Başkalarının bana bağlanmalarını tercih ederim.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
14. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
16. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
17. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

EK 3: Karar Verme Ölçeği I-II

Yönerge: İnsanlar karar verme aşamasında kendilerini ne derece rahat hissettikleriyle ilgili olarak farklılık gösterirler. Sizin için en uygun olan ifadeyi lütfen işaretleyiniz.

KISIM I

		Doğru	Bazen Doğru	Doğru Değil
1	Karar verme yeteneğime güvenirim.	☐	☐	☐
2	Karar verirken kendimi birçok kişiden aşağı görürüm.	☐	☐	☐
3	Kendimi karar vermede başarılı biri olarak düşünürüm.	☐	☐	☐
4	Kendimi o kadar cesaretsiz hissederim ki, karar verme uğraşından vazgeçerim.	☐	☐	☐
5	Verdiğim kararlar iyi sonuçlanır.	☐	☐	☐
6	Diğer insanların, benim kararımdan ziyade, kendi kararlarının doğru olduğu konusunda beni ikna etmeleri kolaydır.	☐	☐	☐

KISIM II

1	Karar verirken kendimi, sanki büyük bir zaman baskısı altındaymışım gibi hissederim.	☐	☐	☐
2	Bütün alternatifleri göz önünde tutmayı severim.	☐	☐	☐
3	Kararları diğer kişilere bırakmayı tercih ederim.	☐	☐	☐
4	Bütün alternatiflerin dezavantajlarını ortaya çıkarmaya çalışırım.	☐	☐	☐
5	Son kararı vermeden önce, önemsiz konular üzerinde çok zaman harcarım.	☐	☐	☐
6	Kararı en iyi şekilde nasıl uygulayabileceğimi enine boyuna düşünürüm.	☐	☐	☐
7	Bir kararı verdikten sonra bile kararı uygulamayı geciktiririm.	☐	☐	☐
8	Karar verirken, karar hakkında pek çok bilgi toplamaktan hoşlanırım.	☐	☐	☐
9	Karar vermekten kaçınırım.	☐	☐	☐
10	Karar vermek zorunda olduğum zaman, karar üzerinde düşünmeye başlamadan önce uzun süre beklerim.	☐	☐	☐
11	Karar verme konusunda sorumluluk üstlenmeyi sevmem	☐	☐	☐
12	Karar vermeden önce amaçlarımı netleştirmeye çalışırım.	☐	☐	☐
13	Önemsiz, küçük olayların yolunda gitmeyebileceği olasılığı, benim aniden tercihlerimden dönüş yapmama neden olur.	☐	☐	☐
14	Bir karar benim tarafımdan veya başka biri tarafından verilecekse, ben karar vermeyi diğer kişiye bırakırım.	☐	☐	☐
15	Ne zaman zor bir kararla karşı karşıya gelsem, iyi bir çözüm yolu bulma konusunda kendimi kötümser hissederim.	☐	☐	☐
16	Seçim yapmadan önce çok fazla dikkatli davranırım.	☐	☐	☐
17	Zorunda kalmadıkça karar vermem.	☐	☐	☐
18	Son ana kadar karar vermeyi geciktiririm.	☐	☐	☐
19	Çok daha bilgili kişilerin benim yerime karar vermelerini tercih ederim.	☐	☐	☐
20	Karar verdikten sonra, kararın doğru olduğuna kendimi inandırmak için çok zaman harcarım.	☐	☐	☐
21	Karar vermeyi ertelerim.	☐	☐	☐
22	Acilen karar vermem gereken bir durumda doğru düşünemem.	☐	☐	☐

ÖZGEÇMİŞ

1980 yılında, Balıkesir ilinin Sındırgı ilçesinde doğdu. İlkokulu Sındırgı ilçesine bağlı Aktaş köyünde tamamladıktan sonra orta öğrenim için Sındırgı ilçesinin merkezinde yer alan Sındırgı İmam-Hatip Lisesine gitti. Burada parasız yatılı öğrencisi olarak ortaokulu bitirdikten sonra lise için İzmir ilinin Bornova ilçesinde yer alan Hayrettin Duran Lisesi'ne giderek 1998 yılında mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümünü kazanarak 4 yıl boyunca eğitimini sürdürdü. 2002 yılında mezun olarak İstanbul İlinde Özel Kurumlarda Fen Bilgisi öğretmeni olarak çalışma hayatına atıldı. 2005 yılında Mersin Ordu Evinde vatani görevini tamamladıktan sonra özel kurumlarda çalışmaya devam etti. 2007 yılında evlendi. 2012 yılına kadar dersane öğretmenliği yaptıktan sonra 2012 yılında girdiği KPSS sınavından başarılı bir sonuç alarak Sultanbeyli Aydos İmam-Hatip Ortaokuluna Fen Bilgisi öğretmeni olarak atandı. Burada 1,5 yıl çalıştıktan sonra özür gurubu tayini hakkından yararlanarak ikamet etmekte olduğu Ümraniye ilçesinde bulunan Nihat Sami Banarlı Ortaokuluna Fen Bilgisi öğretmeni olarak tayin oldu. Halen aynı okulda fen bilgisi öğretmenliği yapmaktadır.